

SAMORZĄD MIEJSKI

ORGAN ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

WYCHODZI DWA RAZY NA MIESIĄC

WYDAWCA: ZWIĄZEK MIAST POLSKICH

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
WARSZAWA, AL. UJAZDOWSKIE 47. TEL. 8-81-73.
KONTO P. K. O. № 873.

Prenumerata		Ceny ogłoszeń:	
kwartalna	Zł. 9	1 strona za tekstem	Zł. 150
półroczna	" 18	1/2 strony "	" 80
roczna	" 36	Zewnętrzna strona okładki	" 300
Pojedynczy zeszyt	" 2	Wewnętrzna " "	" 250
		Miasta korzystają ze zniżki 150/0.	

Wszelkie należności z tytułu prenumeraty i ogłoszeń należy wpłacać bezpośrednio w Administracji lub też na konto czekowe P. K. O. Nr. 873 (Związku Miast Polskich), gdyż Administracja do inkasa nikogo nie upoważniła.

Treść zeszytu 11-go z 1. VI. 1934 r.

	Str.
1.—Inż. Mag. Zygmunt Rudolf. Pogląd na sprawę usuwania śmieci w miastach ze szczególnem uwzględnieniem warunków w Polsce	613
2.—St. Łoskiewicz. Nowa instrukcja kancelaryjna	627
3.—Organizacja finansów komunalnych w Czechosłowacji	636
4.—Z zagadnień ustrojowych.	
5. Ze Związku Miast Polskich.	
6. Przegląd ustaw, rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz.	
7. Orzecznictwo Najw. Tryb. Admin. i Sądu Najwyższego.	
8. Kronika: I Ogólna, II Z życia miast, III Różne, IV Zagraniczna.	
9. Poradnik.	
10. Głosy prasy.	
11. Bibliografia.	

Pogląd na sprawę usuwania śmieci w miastach ze szczególnem uwzględnieniem warunków w Polsce.

(Referat na Zebranie Ogólne Międzynarodowego Związku Miast i Gmin w dniach 19 — 22 lipca 1934 r. w Lyonie).

Zagadnienie właściwego usuwania śmieci z miast, które ma tak doniosłe znaczenie dla ich higieny, stało się przedmiotem wielu badań i wywołało rozwój specjalnego przemysłu we wszystkich krajach. Zbieranie i usuwanie śmieci było długo pozostawione myśli jednostek. Jak w innych sprawach o charakterze publicznym, coraz bardziej przekonano się, że zadanie to wykracza poza ramy zainteresowania poszczególnych ludzi. Miasta zaczynają zaprowadzać sposoby, które zabezpieczają mieszkańców przed niedbalstwem opieszłych jednostek. Usuwanie śmieci przyjęło się, jako użyteczność publiczna, najpierw w Europie, później powoli w wielkich miastach Ameryki Północnej, a dziś jest prowadzone nawet w wielu małych miastach przez ich zarządy. Przy rozwiązywaniu tego zagadnienia mamy przede wszystkim na względzie stan sanitarny osiedla, później inne dodatnie wyniki przy najmniejszych wydatkach. Osiągnięcie obu celów będzie wymagało w każdym przypadku dokładnych studjów miejscowych warunków. Zagadnienie usuwania śmieci jest w wielu krajach zaniedbane. Związek Miast Polskich przy współdziałaniu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych rozpisał ankietę do miast w tej sprawie, zebrany materiał będzie poddany szczegółowej analizie i będzie wykorzystany przy opracowywaniu właściwych zarządzeń.

Obecnie praktykowany w wielu miastach polskich sposób usuwania śmieci nie może nas zadowolnić. Jeszcze istnieją zbiorniki drewniane, z których śmieci, gromadzone nieraz zbyt długo, wybierane są do otwartych wozów. Takie niehigieniczne śmietniki spotykałem też zagranicą. Jeszcze w wielu miastach naszych brak nowoczesnych zakładów ostatecznego usuwania śmieci, co należy tłumaczyć tem, że Państwo Polskie po odzyskaniu niepodległości miało szereg innych, ważniejszych zadań do spełnienia.

I. Międzynarodowy Zjazd Oczyszczania Miast.

Omawiana dziedzina była również organizacyjnie zaniedbana o czym najlepiej świadczy fakt, że dopiero w lipcu 1931 roku odbył się I-szy Międzynarodowy Zjazd Oczyszczania Miast w Londynie, gdy w innych dziedzinach jesteśmy już daleko poza pierwszym zjazdem międzynarodowym. Jako jedyny przedstawiciel Polski na tym Zjeździe, miałem zaszczyt wówczas przedstawić plenarnemu zebraniu swoje poglądy na zagadnienie usuwania śmieci w miastach; poglądy te, wsparte obecnie jeszcze o własne doświadczenie kilku ostatnich lat, pragnę uwypuklić w niniejszym referacie, uzupełniając je danymi z nauki i praktyki polskiej. Przy tej okazji zasługują na przypomnienie myśli przewodnie I-go Międzynarodowego Zjazdu Oczyszczania Miast, które, moim zdaniem, mają znaczenie dla wszystkich państw, stanowiąc podstawowe wytyczne dla czynników miarodajnych w rozpatrywanym dziale.

Oczyszczanie miast jest ważnym działem stosowanej wiedzy sanitarnej i musi być uznawane jako podstawowa służba publiczna. Dobra organizacja władz państwowych i samorządowych jest uznawana we wszystkich państwach cywilizowanych, są to wielkie czynniki w życiu narodu, bowiem mają za zadanie przyczyniać się do dobrobytu i społecznego ładu. W miarę tego, jak zasada ta jest coraz lepiej rozumiana przez społeczeństwo, władze samorządowe we wszystkich krajach coraz więcej się specjalizują. Dzisiaj samorząd ma już rozwinięte przeróżne gałęzie pracy, będące w ścisłym stosunku do wymagań zdrowia, komfortu i odpowiednio współzależnione. Organizacja samorządu niewątpliwie stale się ulepsza, a oczyszczanie miast powinno też zająć właściwe mu miejsce, bowiem dziś naogół tego miejsca jeszcze nie zajmuje. Służba oczyszczania miast należy do najbardziej zaniedbanych pod względem technicznym. Praca w tej dziedzinie była do niedawna uważana za jedną z najniższych w skali społecznej. W parze z tem szedł nietechniczny zarząd lub brak zainteresowania i przewidywania ze strony odpowiedzialnych za ten dział osób. Niema dzisiaj na świecie takiego samorządu, któryby mógł sobie pozwolić na kosztowną i nieskuteczną służbę oczyszczania miasta. Chociaż są stosowane w różnych krajach różne sposoby ostatecznego usuwania śmieci (zakłady spalania, zakłady fermentacyjne, redukcyjne i t. d.), to jednak obecne warunki gospodarcze zmuszają do zastanowienia się również nad dalszym stosowaniem najprostszych sposobów usuwania śmieci, polegających na racjonalnym i kontrolowanym składaniu śmieci na placu lub małowartościowych terenach (niemechaniczne sposoby usuwania śmieci). Metody zbierania i usuwania śmieci muszą być oparte na zasadach sani-

tarnych, a w tym kierunku jest jeszcze bardzo wiele do zrobienia we wszystkich krajach. Problem ostatecznego usuwania śmieci staje się coraz trudniejszy, w miarę tego, jak zmieniają się zwyczaje ludzi, gdyż tendencją ogólną jest zwiększenie się ilości odpadków organicznych, bardziej uciążliwych, i zmniejszenie się ilości odpadków nieorganicznych. Usuwanie śmieci w sposób sanitarny jest zawsze trudnym w samym sobie problemem, jest jednak tylko częścią problemu ekonomicznego usuwania (czynnik utylizacyjny). Naukowa utylizacja śmieci musi być jednym z najważniejszych motorów przy wyborze metody ostatecznego usuwania śmieci w miastach.

Gdzie służba oczyszczania miast jest właściwie zorganizowana i administrowana, ulepszenia w narzędziach pracy i w taborze nastąpiły jako wynik przyjmowania wykwalifikowanego personelu. Odnosny przemysł poczynił w ostatnich dziesięciu latach we wszystkich krajach duże postępy, jest to wszakże wielka pomoc dla służby oczyszczania miast. Tylko fachowy urzędnik służby oczyszczania miast może się wypowiedzieć co do najlepszych wyników z punktu widzenia sprawności i kosztów. Wysoka sprawność musi iść w parze z możliwie najniższym kosztem. Służba oczyszczania miast musi odpowiadać wszelkim słusznym wymaganiom higieny, organizacji i ekonomii.

Sposoby zbierania śmieci.

Nowoczesne higieniczne usuwanie śmieci z miast odbywać się powinno w sposób bezpylny. Najczęściej śmieci zbierane w naczyniach blaszanych 100 — 120 litrowych opróżniane są do specjalnych wozów-zbiorników przez mechanizmy wyspowe, nie pozwalające na wydzielanie się kurzu przy tej czynności. W Polsce wyrabiane są te naczynia oraz odnósny tabor między innymi przez Piotrowicką Fabrykę Maszyn, Sp. Akc. na Śląsku. Wiele miast w Europie zastosowało usuwanie bezpylne. Zbieranie śmieci na terenie posesji może odbywać się sposobem: 1) ogólnym — gdy stosuje się jedno naczynie do wszystkich śmieci albo 2) sposobem dwu lub trójdzielnym, gdy popiół i żużel, odpadki kuchenne oraz rupiecie i zmiotki są zbierane w osobnych naczyniach. System dwu lub trójdzielny jest używany, jak wiadomo, gdy chodzi o oddzielenie przede wszystkim odpadków organicznych w związku z odpowiednią metodą ostatecznego usuwania śmieci. Wymaga on większej uwagi ze strony służby, aby śmieci domowe były wrzucane do właściwych naczyń. W Stanach Zjednoczonych Am. Północnej system ten jest szeroko stosowany, w Europie jednak nie przyjął się z powodu swej nierentow-

ności. W Polsce sposób dwu i trójdzielny nie miał zastosowania, to też brak nam w tej kwestji doświadczenia.

Systemy usuwania śmieci z posesji.

Istnieją trzy zasadnicze systemy bezpylnego usuwania śmieci, a mianowicie: a) opróżnianie naczyń — zawartość blaszanek wysypuje się przez mechanizmy wyspowe do specjalnych zamkniętych wozów; w praktyce są stosowane wozy różnych patentów. Zaletą systemu tego jest odwożenie samych śmieci na miejsce ostatecznego składowania lub przeróbki, b) wymiana naczyń — blaszanki napelnione śmieciami są wystawiane zazwyczaj na ulicy. Platforma zabiera naczynia napelnione, pozostawiając na miejscu naczynia puste, wymyte i ewentualnie zdezynfekowane. Zaletą systemu jest mycie i dezynfekowanie naczyń, co ma pewne znaczenie sanitarne. Wożenie jednak znacznego ciężaru blaszanek jest stroną ujemną; ponadto system ten wymaga także specjalnych budynków, w których następuje wyładowanie śmieci i mycie naczyń, jest przeto drogi w eksploatacji i wymaga większego kapitału zakładowego. Należy też wspomnieć, że naczynia naogół wskutek szybkiego toku pracy nie mogą być dokładnie wymyte (skorupa z przylepionych cząstek kurzu), a w czasie mrozów zachodzi możliwość przymarzania wieka do naczynia.

System ten jest w Polsce również stosowany, ale panuje przekonanie i jestem również tego zdania, że odpowiedniejszym ze względu na koszty eksploatacji jest system opróżniania naczyń na ulicy do specjalnego taboru. Pogląd ten jest zgodny z opinią specjalnej Komisji Zarządu m. st. Warszawy, o czym będzie dalej mowa. c) Wreszcie znany jest także system pośredni, który pozwala na wyzyskanie zalet obydwu poprzednich systemów. Miasto jest podzielone na okręgi, ze stacjami przeładunkowymi, do których śmiecie są zwożone systemem naczyń wymiennych. Na stacji śmieci z blaszanek są przeładowywane do wozów, którymi są odwożone na place składowe lub do zakładu przeróbki. Naczynia umyte na tych stacjach odwożone są do domów w celu zamiany. Sposób ten stosuje się u nas, na przykład w Poznaniu.

Sprawozdanie Komisji Specjalnej Zarządu m. st. Warszawy.

W r. 1928 Zarząd m. st. Warszawy, chcąc zreorganizować swą służbę oczyszczania miasta, wydelegował zagranicę Komisję, która zwiedziła następujące miasta: Berlin, Kolonję, Frankfurt, Hamburg, Zurich, Paryż, Londyn, Birmingham, Glasgow, Haagę i Amsterdam i zbadała w nich

organizację usuwania śmieci. Materiał ze sprawozdania powyższej Komisji uważam za wskazane streścić, aby tem wyraźniej uzasadnić panujące w Polsce tendencje do zastosowania systemu opróżniania naczyń do taboru.

a) Berlin (4.013.588). Wywożeniem śmieci zajmują się Akcyjne Towarzystwo ($\frac{2}{3}$) i Magistraty ($\frac{1}{3}$). Za wywóz śmieci płacą właściciele nieruchomości, którzy mogą rozkładać te koszty na poszczególnych lokatorów. System usuwania śmieci był różny. Do składowania śmieci przeważnie używano naczyń czworokątnych o pojemności od 200 — 250 litrów, które były opróżniane bezpośrednio do specjalnie skonstruowanych skrzyni wozów konnych. Stosowany był również system wymiany naczyń, przy którym były używane naczynia okrągłe stożkowate o pojemności 110 litrów, które po napelnieniu zabierane są na samochody-platformy specjalnej konstrukcji, mieszczące 40 sztuk naczyń; zarówno samochody, jak i wozy konne, przewoziły śmiecie na stacje przeładunkowe (6), gdzie opróżniają swój ładunek do wagonów kolejowych, którymi śmiecie są dowożone do miejsca przeznaczenia. Śmiecie Berlina pod względem wartości kalorycznych są bezwartościowe — z tego też względu są wywożone na tereny, znajdujące się w obrębie miasta i za miastem. Przeciętnie Berlin wywozi dziennie około 300 wagonów śmieci. Wywożenie śmieci odbywało się cztery razy w miesiącu, przyczem kosztowało to w odniesieniu do naczynia pojemności 110 litrów — 2.55 mk. Jednorazowo wywiezienie 1 m³ wozem konnym wynosiło 5.50 mk.

b) Kolonja (693.266). Wywożeniem śmieci zajmuje się Zarząd miasta, który pokrywa koszt z tem związane z podatków miejskich. Niedawno zastosowano system wymiany naczyń. Naczynia o poj. 110 litrów (typ firmy „Schmidt Melmer“) są zabierane raz na tydzień. Z uwagi na to, iż Kolonja posiada ulice wąskie, do przewożenia naczyń są używane elektryczne traktory małych rozmiarów z odpowiednimi przyczepnymi platformami, mieszczącymi po 20 sztuk naczyń. W staromiejskiej dzielnicy stosują się jeszcze mniejsze traktory z małymi platformkami. Naczynia napelnione są odwożone na stacje przeładunkowe (6), skąd są zabierane samochodami o pojemności 10 m³ do Zakładu Spalania. Po opróżnieniu naczyń następuje niezwłoczne mycie, a w miarę potrzeby i dezynfekowanie (o ile jest epidemia w której z dzielnic miasta, naczynia z tej dzielnicy są dezynfekowane). Mycie naczyń skutecznie się przy pomocy maszyn, posiadających natrysk z dużym ciśnieniem. Urządzenie stacji przeładunkowych ma na celu wykorzystanie sprawności taboru, przewożącego naczynia ze śmieciami, oraz umożliwia stałe mycie naczyń. Organizacja tego systemu kosztowała około 3 milionów mk. Koszt jednego ra-

z owego opróżnienia naczynia (110 litrów) wynosił 0.46 mk., gdy w Berlinie wyniósł 0,60 mk. Komisja była zdania, że stosowany system usuwania śmieci w Kolonji działa sprawnie i odpowiada w zupełności warunkom higienicznym, jest jednak kosztowny.

c) F r a n k f u r t (458.422). Wywozem śmieci zajmuje się Zarząd miasta, pokrywając związane z tem koszta z opłat uiszczanych przez właścicieli nieruchomości w stosunku procentowym od wartości pobieranego komornego. Procent ten waha się od 1.75 przy rocznej sumie komornego 1 — 10.000 mk. do 1.45 przy sumie przewyższającej 100.000 mk. Frankfurt stosuje naczynia do śmieci o poj. 110 litrów (typu firmy „Schmidt Melmer“) oraz wozy samochodowe firmy „Krup“ specjalnej konstrukcji z tylnem załadowaniem (poj. 12 m³). W staromiejskiej dzielnicy miasta, posiadającej b. wąskie ulice, stosowane są małe traktorki elektryczne z przyczepkami, na których naczynia ze śmieciami są dowożone do samochodów „K r u p a“ i po opróżnieniu odwożone z powrotem. Usuwanie śmieci odbywa się w sposób bezpylny. Frankfurt nie posiada Zakładu Spalania, śmieci są używane do niwelacji gruntów podmiejskich. Samochodów do przewozu śmieci jest 23, w tem 19 czynnych i 4 w rezerwie. Przewiezienie jednej tonny śmieci kalkuluje się na 4.25 mk.

d) H a m b u r g (1.053.983). Wywozem śmieci zajmuje się Zarząd miasta, pokrywając koszta z tem związane z podatków miejskich. System przewozu śmieci jest ten sam, co i we Frankfurcie, z tą tylko różnicą, iż do przewozu śmieci są stosowane innej konstrukcji samochody ze zbiornikami cylindrycznymi z bocznem ładowaniem (konstrukcji inż. Neuy w wykonaniu firmy „Faun“ w Norymberdze). Naczynia do śmieci o poj. 110 litrów, typu firmy „Schmidt Melmer“, są opróżniane sposobem bezpylnym. Śmieci są odwożone do Zakładu Spalania. Hamburg posiadał 36 samochodów dla celów przewozu śmieci.

e) P a r y ż (2.906.500). Wywozem śmieci zajmuje się Zarząd miasta. Śmiecie na terenach nieruchomości były umieszczane w różnorodnych naczyniach. Stąd są zabierane we wczesnych godzinach przy pomocy samochodów (1200 sztuk na cały Paryż) do Zakładów Spalania, których Paryż ma cztery. Komisja stwierdziła wówczas, że warunki sanitarne wywozu wymagają ulepszenia.

f) T u l u z a (175.400). Sposób usuwania śmieci jest identyczny ze sposobem, stosowanym w Paryżu.

g) Z u r i c h (201.400). Wywozem śmieci zajmuje się Zarząd miasta, pokrywając koszta z tem związane z podatków miejskich. Do wywozu śmieci są stosowane przeważnie wozy konne ze specjalnymi przyrządami

do wsypany śmieci sposobem prawie bezpylnym. Naczynia do śmieci są jednakowe w całym mieście, stanowią one własność miasta.

h) L o n d y n (7.476.170). Wywożeniem śmieci zajmują się poszczególne Magistraty. Każdy Magistrat załatwia wywóz śmieci we własnym zakresie i na swój sposób. Opłaty za wywóz śmieci są połączone z opłatami za mechaniczne oczyszczanie miasta, które pokrywa ogół mieszkańców Londynu. Śmieci są wywożone w różnorodnych naczyniach, stanowiących własność właścicieli nieruchomości, i są wysypywane do wozów-aut lub wozów konnych, które przewożą śmieci do Zakładów Spalania. Komisja stwierdziła, że warunki sanitarne wywózki wymagają ulepszenia.

i) B i r m i n g h a m (919.440). Wywożeniem śmieci zajmuje się Zarząd miasta. Naczynia do śmieci są różnorodne, jednak już w roku 1928 Zarząd miasta dążył do ujednolinitości typu naczyń. Śmieci są wynoszone nazewnątrz nieruchomości, a następnie wysypywane do wozów-aut i wozów konnych, które przewożą je do 8-iu Zakładów Spalania. Opłaty za wywóz śmieci są połączone z kosztami mechanicznego oczyszczania miasta.

j) G l a s g o w (1.034.100). Wywozem śmieci zajmuje się Zarząd miasta. Organizacja wywozu śmieci jest ta sama, co i w mieście Birmingham z tą różnicą, że śmiecie z całego miasta są zwożone do jednego Zakładu Spalania śmieci. Wywózka śmieci odbywa się w godzinach nocnych od 23 do 1-ej.

k) A m s t e r d a m (712.220). Wywożeniem śmieci zajmuje się Zarząd miasta, koszty są pokrywane z podatków miejskich. Wywóz śmieci odbywa się przy pomocy specjalnych wozów-aut i wozów konnych, które zaopatrzone są w skrzynie żelazne do których śmieci są zsypywane. Skrzynia taka (pojemność 3 m³) po załadowaniu jest odwożona na stację przeładunkową i umieszcza się wraz z zawartością na berlinie, wóz zaś zabiera skrzynię próżną, z którą w dalszym ciągu objeżdża miasto i zabiera śmiecie. Skrzynie odwożone są berlinkami do zakładów spalania. Stacyj przeładunkowych jest 10, skrzyń — 700 sztuk.

e) H a a g a (391.370). Wywozem śmieci zajmuje się Zarząd miasta. Koszty, z tem związane, pokrywane są z ogólnych sum podatków miejskich. Wywóz śmieci odbywa się przy pomocy samochodów i wozów konnych. Naczynia wystawiane są na ulicę i tam opróżniane do wozów, które odwożą śmiecie do Zakładów Spalania.

Na podstawie dokładnych studjów usuwania śmieci w wymienionych miastach Komisja Zarządu m. st. Warszawy doszła do przekonania, iż najbardziej odpowiednią dla Warszawy będzie organizacja wywozek śmieci stosowana we Frankfurcie lub Hamburgu — specjalnej konstrukcji samochody i dostosowane doń naczynia dają gwarancję bezpylnego usuwania

i przewożenia śmieci. Dodać należy, że wymieniona Komisja miała możliwość w wyliczonych miastach zapoznać się z całym szeregiem zakładów spalania, od najprymitywniejszych do najbardziej w danej chwili udoskonalonych. Decydującym elementem spośród szeregu, czasami bardzo skomplikowanych urządzeń Zakładu, jest piec. Konstrukcyjna strona pieca przesądza techniczne rozwiązanie zakładu, a zdolność i efekt spalania decydują o racjonalności całego zakładu. Na tę stronę przeważnie była zwrócona uwaga komisji, która stwierdziła, że piece „Heenan i Froude” (Zurich, Glasgow i Birmingham) oraz piece systemu „Brechot” (Paryż) dają pod względem ekonomicznym dobre rezultaty. Nie wymagają one dodawania do spalonych śmieci węgla lub koksu, są prostej konstrukcji i trwałe. Zdaniem Komisji piece te w polskich warunkach są najodpowiedniejsze do zastosowania. System „Heenan i Froude” posiada miasto Poznań.

Badanie śmieci.

Drugim etapem rozwiązania zagadnienia usuwania śmieci jest ich zniszczenie lub przeróbka. Należałoby we wszystkich miastach zwracać uwagę na to, że śmieci powinny być badane, gdyż opierając się na wynikach takich badań można dopiero ustalić właściwy sposób ostatecznego usuwania śmieci. Różne miasta i kraje mają różny skład śmieci, który zależy od wielu czynników miejscowych, ekonomicznych, klimatycznych i t. d. Nie będę przytaczał wyników badania śmieci zagranicznych i ograniczę się do podania kilku danych polskich. Dla przykładu podaję rezultat badania śmieci w Poznaniu.

Analiza śmieci w lecie 1925 r.

Grubych odpadków śmieciowych objętością powyżej 1 dm³ było: 20,6% w stosunku do ogólnej ilości śmieci. Odpadki te zawierały: 9,2% metali, 0,3% drzewa, 3½% płatów i papieru, 12,4% żużla i kamieni, 2,4% odpadków kuchennych, jako to kości i zieleni i t. p. razem: 20,6%; śmieci miałych (poniżej 1 cm.³) — 46%, wreszcie śmieci średnich — 33,4%. Te ostatnie wykazały następujące składniki w procentach: węgla, koksu i żużla 10%, płatów i gałganów 0,1%, kości 47%, odpadków jarzynowych, owoców, odpadków zwierzęcych 2,67%, papieru 3,33%, słomy i siana i t. p. 0,03%, drzewa 0,35%, kamieni, szkła i porcelany 2,2%, metali, żelaza 0,9%, pozostałości z części organicznych i nieorganicznych 13,35% — razem 33,4%.

Analiza śmieci miałych wykazała następujące składniki: wilgoci 14,5% (11,9%), strata wskutek żarzenia 23,08% (26,43%), wolnej siarki 1,11% (1,32%), kwasu krzemianowego Si O₂ 40,6% (44,05%),

ziemi Al₂O₃, 5,30% (4,05%), tlenku żelaza F₂O₃, 4,95% (3,52%), wapna CaO, 7,43% (6,87%), magnezyj MgO, 1,2% (1,23%), kwasu siarkowego SO₃ — 2,39% (1,32%), alkali P₂O₃ — 0,73% (0,63%) — razem 100%. Wyższa wartość opałowa w 1 kg. tych śmieci przy spalaniu na CO₂ i H₂O przy średniej temperaturze powietrza 20°C wynosiła 1019 ciepłostek (1226 ciepłostek). Analiza śmieci średnich wykazała 16,1% wilgoci (19,16%) oraz 1040 ciepłostek wartości opałowej (2042). Faktycznie śmiecie te zawierają więcej wody i mniej ciepłostek, gdyż wskutek segregacji, która trwała 2 dni, pewna ilość wilgoci wyparowała pod wpływem termicznych wpływów atmosferycznych. W każdym razie obniżenie to nie przekracza 30%, t. j. śmieci te posiadały wartość cieplną 1430 kaloryj.

Śmieci miałe (badanie z jednego dnia).

	Zestawienie materiałów pierwotnych jakie były przysłane	Zestawienie materiału suszonego przy 100° C	Pozostałość żarzenia	Śmieci grube
Wilgoci	17,94%	—	—	21,45%
Strata wskutek żarzenia .	22,98	28,00	—	—
W tem znajduje się wolna siarka	2,70	—	—	—
Si O ₂	37,75	46,00	63,89	—
Al ₂ O ₃	1,72	2,10	2,92	—
Fe ₂ O ₃	8,78	10,70	14,86	—
Ca O	5,99	7,30	10,15	—
Mg O	1,23	1,50	2,06	—
S O ₃	2,62	3,20	4,45	—
Alkalja i P ₂ O ₃	0,99	1,20	1,67	—

Wartość opałowa 1,554 kal (przy 2,4% wilgoci),
1,418 kal (przy 3% wilgoci).

Zwieziono śmieci ogółem 730 kg.

Sortowane śmieci:

grubych części	293 kg.
miałych części	282 „
koks i żużel	20 „
szmaty	16 „
papier	19 „
odpadki warzywne	14 „
kości	7 „

drzewo	3 kg.
słoma	7 „
szkło	5½ „
blacha i żelazo	2 „
cegły, kamienie	7 „

razem 675,5 kg. $730 - 675,5 = 54,5$, czyli około 7%

należy przyjąć jako wilgoć wyparowaną podczas sortowania, które wykonywano w ciągu 2-ch dni.

Przeróbka śmieci na nawóz.

W ostatnich latach zainteresowano się w Polsce metodą fermentacyjną Beccari'ego. Z metodą tą zetknąłem się osobiście po raz pierwszy w 1924 roku w Stanach Zjedn. Am. Półn., gdzie wyrażano przewidywanie, że sposób ten usuwania śmieci będzie miał szanse szerszego zastosowania, zwłaszcza w mniejszych osiedlach. Jako członek Komitetu budowy Zakładu Spalania śmieci m. st. Warszawy, wniosłem o przeprowadzenie badania śmieci warszawskich oraz zbadanie możliwości zastosowania w Warszawie, choćby tylko na części miasta systemu pomysłu włoskiego prof. Beccari. Wymieniony Komitet wyasygnował w 1929 roku Miejskiej Stacji Doświadczalnej Oczyszczania ścieków na Kaskadzie w Warszawie pewną sumę na wybudowanie i wypróbowanie kompostarni dla śmieci miejskich, biorąc pod uwagę, że kompostarnie Beccari'ego są używane we wszystkich większych miastach Włoch i doskonale spełniają swoje zadanie. Pojemność wybudowanej kompostarni równa się w przybliżeniu 25 m³, a wybudowana ona została w ten sposób, aby można było na niej wypróbować najmniej sprzyjające procesowi fermentacji warunki niskich temperatur zewnętrznych. Chodziło tu głównie o możliwie cieńsze ściany (1½ cegły), co też odpowiadało stronie ekonomicznej zadania. Kompostarnia jest odsłonięta ze wszystkich stron i przez to celowo narażona na wpływ wiatru. Badania polegać miały na systematycznym badaniu temperatury wewnątrz komory i powietrza zewnątrz oraz na analizach chemicznych śmieci i gazu, wydzielającego się przy fermentacji. Ponieważ komory Beccari'ego znalazły zastosowanie nie tylko na południu Europy, lecz również niektóre miasta Europy Środkowej i Ameryki Półn. oraz Kanady z powodzeniem stosowały u siebie takie kompostarnie — pierwszym zadaniem badania było otrzymanie odpowiedzi na pytanie, czy śmiecie polskie zwłaszcza w naszych warunkach klimatycznych, (temperatura), mogą fermentować tak, jak to się odbywa w dużych zakładach tego rodzaju zagranicą. Prowadzący badania kierownik stacji doświadczalnej inż. H. Przyłęcki dochodzi do wniosków następujących:

1) badania przeprowadzone dotychczas na stacji doświadczalnej pozwalają z całą stanowczością stwierdzić, że proces fermentacji przy zachowaniu wszystkich potrzebnych warunków idzie w Polsce nie gorzej niż w zakładach zagranicznych i zastosowany może być nawet do śmieci o przewyższającej zawartości materiałów mineralnych.

2) W zimie, w warunkach najmniej sprzyjających procesowi fermentacji, proces ten wyrównywuje się bardzo szybko i opanowuje sytuację.

3) Badania i obserwacje nasze nad kompostowaniem śmieci otwierają drogę do stosowania komór Beccari'ego w miastach polskich, przyczem należy podkreślić następujące zalety tego systemu. Komory te nie wydzielają żadnych zapachów, nie sprzyjają muchom, ani szczurom. Można je budować w śródmieściu, co ma przede wszystkim wpływ na zmniejszenie kosztów wywózki śmieci poza obręb miasta. Proces fermentacji nie wymaga żadnych kosztownych maszyn i przyrządów, budowa komór jest tania, a ich eksploatacja wymaga minimalnej tylko obsługi.

Badania chemiczne, przeprowadzone w związku z fermentacją śmieci w komorze Beccari'ego, sprowadziły się do badania śmieci surowych, śmieci przefermentowanych, oraz gazu, wydzielającego się przy tym procesie. Chodziło zaś przede wszystkim o wykazanie wartości nawozowej śmieci. Rezultaty badań wyglądają tak:

	przed fermentacją (po przeliczeniu na suchą pozostałość)	po fermentacji
wody	49,45%	22,9%
azotu	0,81%	0,82%
siarczanów (SO ₄)	1,63%	1,51%
potasu (K ₂ O)	0,265%	0,27%
kwasy fosfor. (P ₂ O ₅)	0,29%	0,39%

Jakościowa analiza gazu, pobranego w komorze wykazała zawartość: (na objętość) metanu 0,6%, dwutlenku węgla od 0,3 do 0,75%, wodoru od 0-0,69%, tlenu około 19,5%, tlenku węgla od 0,16 do 0,8%, amoniaku (jako N) od 0,034 do 0,07 mg/1. Sądząc, że pomiędzy zawartością normalnie pracującej we Włoszech komory (przeważnie odpadki jarzyn), a składem osadów ściekowych zachodzi duża analogja, postanowiono prowadzić badania w kierunku wykorzystania komory Beccari'ego do celów przeróbki osadów kanalizacyjnych. Możliwość zastosowania szybkiej, bezwonnej, gorącej fermentacji śmieci do fermentacji osadów ściekowych rozwiązałaby radykalnie kwestję przeróbki tych osadów tak uciążliwych, jak nam wiadomo z praktyki. Badania te są już rozpoczęte.

Zaletą systemu Beccari'ego jest niewątpliwie otrzymywanie nawozu

ze śmieci oraz to, że bakterje chorobotwórcze zupełnie giną w procesie fermentacji. W dużym mieście rentowność takiego zakładu nie zawsze będzie mogła być zapewniona, bowiem otrzymywanie takiego nawozu nie wszędzie będzie się opłacało wobec rozpowszechnienia nawozów sztucznych, stanowiących silną konkurencję. Doświadczenie w Polsce w odniesieniu do tej metody jest jeszcze małe, prowadzenie więc dalszych badań jest konieczne.

Inne metody ostatecznego usuwania śmieci.

W referacie moim celowo nie zajmuję się klasycznymi metodami usuwania śmieci, do których zaliczam spalanie śmieci i metodę redukcyjną (otrzymywanie tłuszczu), gdyż co do tych urządzeń posiadamy już bogaty dorobek naukowy i praktyczny. Zwrócić chcę uwagę jeszcze tylko na dwa problemy: I międzynarodowy zjazd oczyszczania miast w Londynie w 1931 r. bardzo słusznie podjął sprawę t. zw. „niemechanicznych“ sposobów usuwania śmieci. Mając ciągle na względzie stan finansowy miast, niewątpliwie trzeba pamiętać, że najprostszym sposobem usuwania śmieci jest składanie ich na polach lub małowartościowych terenach, jak bagniska, glinianki i t. p. nieużytki, poczem tereny te mogą być użyte pod parki, ogrody i pola orne. Ustawa budowlana w Polsce zabrania używać takich terenów pod zabudowania. Z niebezpieczeństwami, jakie przedstawiają place składowe (roznoszenie się chorób, plaga much, kurz, samozapalenie się) można walczyć drogą racjonalnego i kontrolowanego składania śmieci. Wymieniony Zjazd Międzynarodowy wyraźnie wskazał na to, że ten prosty sposób może być stosowany wszędzie z zachowaniem niezbędnych warunków sanitarnych. W tej prostej, a zarazem życiowo skomplikowanej dziedzinie, musimy jednak zbierać nasze doświadczenie we wszystkich krajach i dać nowe zdrowe podstawy dla stosowania metod najprostszych, a zarazem najtańszych, usuwania śmieci w miastach. Wspomnieć muszę też o drugiej metodzie usuwania śmieci, którą obecnie zainteresowano się w Polsce dzięki Państwowej Szkole Higieny w Warszawie. Jest to uniwersalna kanalizacja miejska pomysłu znanego francuskiego inżyniera sanitarnego Pierre Gandillon'a. Charakterystyczną cechą tego systemu kanalizacji jest sposób oczyszczania kanałów przy pomocy tak zw. „płókania powietrznego“, które pozwala nie tylko na odprowadzenie normalnych wód ściekowych, lecz i na usuwanie z całego terenu miasta wszelkich organicznych odpadków i śmieci. W ten sposób wszelkie nieczystości, zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio niebezpieczne dla otoczenia, mogą być niezwłocznie usuwane z miasta do idealnie szczelnego systemu rur i zbiorników, przez które są ewakuowane

do centralnego zakładu dla odpowiedniej przeróbki i unieszkodliwienia. Może się wydać niezrozumiałym fakt, że tak bardzo pomysłowy system kanalizacji, który już od 20 lat niezawodnie obsługuje Villeneuve Saint Georges (20 tysięcy ludności) oraz został zastosowany w szeregu innych miast francuskich, nie znalazł szerszego rozpowszechnienia w innych krajach, ani szerszego omówienia w światowej literaturze technicznej. Pragniemy system ten zbadać z punktu widzenia warunków naszych miast, zwłaszcza małych miast, i będziemy dążyć do tego, abyśmy na żywym przykładzie jakiegoś miasta mogli przekonać się o zaletach, zarówno techniczno-sanitarnych, jak i gospodarczych, systemu inż. Gandillon'a.

Przepisy prawne.

Właściwe podstawy dla rozwoju usuwania śmieci w miastach dają przede wszystkim przepisy prawne. Obowiązujące w Polsce rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16.III.1928 r. o usuwaniu nieczystości i wód opadowych nakłada obowiązek na gminy, posiadające ponad 10.000 mieszkańców, aby w swoim zakresie usuwały śmieci z poszczególnych nieruchomości oraz wyznaczały specjalne tereny, na których śmieci mogą być składane. Rozporządzenie to jednak nie daje gminie prawa zaprowadzenia w obrębie miasta przymusu korzystania przez mieszkańców z miejskiego zakładu usuwania śmieci. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, jak mi wiadomo, podjęło przygotowania w celu stworzenia podstaw prawnych dla jednolitego i najbardziej celowego uregulowania sprawy usuwania śmieci we wszystkich osiedlach. Zaznaczyć pragnę, że projektuje się w Polsce wydanie odrębnej ustawy o usuwaniu śmieci, która ma ująć całokształt zagadnień w tej dziedzinie i umożliwić tym gminom miejskim, które nie będą w stanie ze względu na warunki finansowe utworzyć i prowadzić własnego zakładu oczyszczania miasta, udzielanie koncesji przy zachowaniu odpowiednich warunków ekonomicznych i techniczno-sanitarnych.

Zakończenie.

W referacie unikałem rozmyślnie wszelkich szczegółów fachowych, które zresztą można znaleźć w wielu już dziś pierwszorzędnych podręcznikach o usuwaniu śmieci w miastach, przedstawiłem raczej dążenia i wytyczne polskiej pracy na omawianym polu na tle rozwoju sprawy na terenie międzynarodowym, a o to musi przecież głównie chodzić przedstawicielom miast i gmin. Wystąpienie z referatem na zebraniu ogólnym Międzynarodowego Związku Miast i Gmin sprawia mi podwójną radość nie tylko dlatego, że mogę dać wyraz stałemu dążeniu Polski do jak naj-

bliższej współpracy międzynarodowej, ale i dlatego, że Zjazd odbywa się w Lyonie, gdzie miałem zaszczyt w roku 1932 reprezentować Rząd Polski na III Międzynarodowym Zjeździe Techniki Sanitarnej i Higieny Miast, doznając ze strony czynników miejscowych serdecznej gościnności. Zagadnienie usuwania śmieci w miastach jest jednym z najważniejszych problemów techniki sanitarnej i nie schodzi z porządku obrad prawie żadnego zarówno międzynarodowego, jak i narodowego zjazdu techniki sanitarnej, jednak zajęcie się tym tematem przez międzynarodowy zjazd miast i gmin napawa nas otuchą, że inżynier sanitarny we wszystkich krajach w pracy swej nie zostanie osamotniony i jego projekt rozwiązania tak wielkiego zagadnienia, jakim jest usuwanie śmieci, dzięki poparciu odpowiedzialnych kierowników miast, znajdzie możliwie prędkie zrealizowanie.

Nowa instrukcja kancelaryjna.

Opracowana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wzorowa instrukcja kancelaryjna dla gmin wiejskich, według okólnika ministerjalnego z dnia 15.XI.33 r. Nr. 115 wprowadzona ma być również w biurach zarządów miast niewydziałonych, przyczem w przytoczonym wyżej okólniku Ministerstwo podkreśliło, że w miastach liczących do 10.000 mieszkańców instrukcja wzorowa mogłaby być wprowadzona po dokonaniu drobnych zmian, i tylko w większych miastach niewydziałonych należałoby sporządzić inny wykaz teczek. Wobec tego, należy zbadać, jakie przepisy tej instrukcji trzebaby było zmienić przy wprowadzeniu systemu bezdziennikowego w biurach zarządów miejskich.

Ze względu na dokonane już przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ustalenia zasad organizacji biurowości samorządów, nie będę rozważać, czy przyjęta została najodpowiedniejsza odmiana systemu bezdziennikowego, pomimo, że jestem zwolennikiem prowadzenia kontroli wpływów. Również i co do kolejności przeprowadzania reformy biurowości — od dołu, t. j. od gmin, a nie od góry, t. j. wydziałów powiatowych — mam zastrzeżenia, gdyż przyjęta kolejność wysoce utrudni funkcjonariuszom władz nadzorczych, nieobznajmionym praktycznie z organizacją pracy przy systemie bezdziennikowym, należyte instruowanie urzędników gmin.

A wyjaśnienia te i wskazówki będą niewątpliwie potrzebne, zarówno ze względu na konieczność przełamania ogólnie znanego konserwatyzmu urzędników, szczególnie w zakresie organizacji biurowości¹⁾, jak i wobec pewnych niejasności w instrukcji kancelaryjnej, niewyjaśnionych również w okólniku z dn. 15.XI.33 r. Pewne uzupełnienie stanowi książka p. t. „Instrukcja kancelaryjna dla urzędów gminnych“²⁾, jednak i ona

1) Kilkakrotnie stwierdziłem prowadzenie przez urzędników dzienników podawczych „prywatnych“ w miastach, w których wprowadzony został system bezdziennikowy.

2) Naczelnik St. Podwiński i radca P. Typiak „Instrukcja kancelaryjna dla urzędników gminnych“, Warszawa 1934 r.

nie wyczerpuje całości przedmiotu. Braki te, jako nie mające zasadniczego znaczenia, omówię w końcu artykułu.

Zasadniczą natomiast jest sprawa wykazu teczek. Według wyjaśnień Ministerstwa, w miastach do 10.000 mieszkańców wykaz teczek powinien odpowiadać załączonemu do instrukcji „ramowemu wzorowi orjentacyjnemu”. Z nazwy tej sądzić byłoby można, że Ministerstwo zgóry akceptuje dostosowanie tego wzoru do miejscowych warunków. Jednak w okólniku ministerjalnym znajduję ustęp, który temu zaprzecza. Mianowicie Ministerstwo ustala, że nie należy zmieniać samego systemu układu teczek, przyczem podkreśla, że „wprowadzenie jednolitego wykazu akt we wszystkich urzędach gminnych... da możność władzom nadzorczym łatwiejszego wykonywania kontroli odkładania akt do teczek”. Uważam, że dla ułatwienia kontroli nie należy narzucać wszystkim gminom jednolitego układu teczek, co, jak niżej postaram się uzasadnić, może ujemnie wpłynąć na tok pracy.

Z wzorowego wykazu teczek wynika, że zakres prac biura gminy podzielony został na 4 działy: ogólny, finansowy, gospodarczy i administracyjny. W zasadzie podział całkowicie słuszny, gdyż administrację miejską istotnie można podzielić na te cztery względnie pięć grup (pięć grup przy wydzieleniu spraw technicznych w oddzielny dział). Cóż się jednak stanie z tym podziałem na grupy, gdy w gminie zatrudnionych będzie nie 4, lecz 5 pracowników. Niewątpliwie ten piąty pracownik załatwiać będzie sprawy należące do dwóch, a może nawet 3 czy 4 grup wyżej wskazanych. Będziemy mieli wówczas pomieszanie grup, czyli wkradnie się rozdzźwięk pomiędzy teoretyczny a praktyczny podział spraw. Uznając wszelką fikcję w dziedzinie organizacji biur za bezwzględnie szkodliwą, wypowiedzieć się muszę przeciwko sztywnemu podziałowi teczek na działy (grupy). Gdy do tego dodam, że ściśle zaliczenie spraw do poszczególnych działów nasuwa poważne teoretyczne trudności, gdyż zaliczenie korespondencji gmin wynikające z stosowania postanowień prawa przemysłowego (teczka Nr. 23 według szczegółowego wykazu akt) do działu gospodarki gminnej, a nie działu spraw poruczonych, lub też pism w sprawach języka urzędowania (teczka Nr. 25) do spraw poruczonych, a nie ogólnie-organizacyjnych, budzi poważne zastrzeżenia, — wydaje się bardzo wskazane usunięcie tego podziału.

Dalej należy zwrócić uwagę na istnienie pewnej nierównomierności w wadze spraw, wydzielanych w oddzielne teczki. W gospodarce gmin tak jest nieznaczna i ilość i waga korespondencji w sprawach, dotyczących komitetów P. W. i W. F., lub też egzekucji administracyjnej (teczki Nr. 14 i 30) w stosunku do znaczenia i ilości spraw np. dochodów gminy

(teczka Nr. 9), że nie znajduję dostatecznego uzasadnienia dla wydzielania tych spraw w oddzielne teczki, zamiast włączenia ich do innych teczek np. Nr. 12 (dochody obce) i Nr. 19 (zdrowie publiczne).

Obiekcje również wzbudza istnienie na ogólną liczbę 37 teczek aż 4 teczek dla spraw „różnych”. Z praktyki wiem, że jeżeli istnieć będzie trudność w zaklasyfikowaniu sprawy do jednej z teczek rzeczowych, nawet przeciętny urzędnik skorzysta z mnogości teczek dla spraw różnych, by włożyć do jednej z nich daną sprawę. O ile przy systemie dziennikowym nie było to groźne dla sprawności urzędowania, o tyle przy systemie bezdziennikowym uważam istnienie teczek dla spraw różnych za rzecz niebezpieczną, gdyż odszukanie sprawy w takiej teczce następcza zawsze znaczne trudności. Mojem zdaniem, lepiej jest założyć jeszcze kilka, czy nawet kilkanaście teczek nowych, niż dopuścić do utworzenia jednej teczki o nieokreślonej zawartości.

Przechodząc do samego układu teczek, wspomnieć należy, że § 6 instrukcji mocno podkreśla zasadę przedmiotowego układu wykazu akt. Istotnie, zostało to w całym szeregu wypadków konsekwentnie przeprowadzone, jednak stwierdzić mogę również i odstępstwa od tej zasady. Np. korespondencję w sprawie wszystkich doręczeń odkładać należy do teczki Nr. 24, niezależnie od tego, czy dotyczy spraw podatkowych, zaproszeń na posiedzenie rady powiatowej, czy też opieki społecznej. Również do teczki Nr. 25 składane być powinny wszelkie zaświadczenia, poczynając od zaświadczeń w sprawach wojskowych, a kończąc na zaświadczeniach o moralności. Te odstępstwa od zasady przedmiotowego układu akt spowodowane zostały uwzględnieniem innej zasady naukowej organizacji — łączenia spraw jednorodnych z punktu widzenia techniki załatwiania (zasada specjalizacji) w rękę jednego pracownika. Ponieważ bezsporną zasadą systemu bezdziennikowego jest taki podział czynności pomiędzy pracowników, by poszczególnym pracownikom przypadały z wykazu akt całe teczki, a nie ich części, wszystkie np. doręczenia skoncentrowane zostały w jednej teczce¹⁾. Uważam jednak, że i w innych wypadkach wskazane byłoby odstępstwo od czystej zasady przedmiotowego układu akt, a to ze względu na uzyskiwaną większą sprawność urzędowania w wypadkach skoncentrowania czynności jednorodnych w rękę jednego urzędnika. Sądzę, że powierzenie jednemu pracownikowi prowadzenia wszystkich ksiąg bierczych, zarówno podatków i opłat ogólnych, jak i specjalnych (np. szarwarkowych, które według wzorowego

¹⁾ Co do złączenia w jednej teczce, a więc w rękę jednego pracownika wydawania wszystkich zaświadczeń — mam zastrzeżenia.

wykazu akt należą do teczki Nr. 17 a nie Nr. 9) wpłynęłoby dodatnio na pracę wewnątrz biura; pozatem dla przeciętnego płatnika byłoby to ułatwieniem, gdyby wszystkie informacje, dotyczące danin komunalnych, zostały mu udzielone przez jednego referenta, a nie kilku urzędników. Tak samo znacznie łatwiej jest stwierdzić urzędnikowi załatwiającemu sprawy budowlane (teczka Nr. 32), którzy właściciele nowowzniesionych budowli nie zgłosili domów do ubezpieczenia w P. Z. U. W., niż urzędnikowi, któremu powierzony został pobór składki ogniowej i inne sprawy, dotyczące przymusowych ubezpieczeń rzeczowych (teczka Nr. 13). Dalej, przeprowadzenie rozbiórki domu w postępowaniu przymusowym lepiej i prędzej zostanie dokonane przez urzędnika, załatwiającego sprawy budowlane, niż przez urzędnika działu finansowo-budżetowego, do kompetencji którego należeć miałyby sprawy egzekucji administracyjnej (teczka Nr. 14), do której składana ma być również korespondencja w sprawie postępowania przymusowego¹⁾. Sprawy Funduszu Pracy według wzorowego wykazu akt powinny być przechowywane w teczce Nr. 20. Jednak już w szczegółowym wykazie akt²⁾ autorzy uznali za celowe wskazać, że część korespondencji z Funduszem Pracy powinna znajdować się w teczce Nr. 12 (dochody obce). Pozwolę sobie dodać, że korespondencja w sprawie potrąceń z pobrań pracowników opłat na rzecz Funduszu Pracy, w myśl wskazówek podanych na str. 53 wspomnianego wyżej podręcznika, powinna być odkładana do teczki Nr. 2 (sprawy osobowe), zaś pisma, dotyczące pożyczek z Funduszu Pracy, np. na budowę szkoły, w teczce Nr. 18 (oświata)³⁾.

Poruszyliśmy w tym ostatnim przykładzie również i następne zagadnienia, które niżej omówimy. Obecnie, na podstawie przytoczonych uwag, uważam za możliwe stwierdzić konieczność odstępiania w szeregu wypadków od czystej zasady przedmiotowego układu akt.

Jak wyżej zaznaczyłem, odstępstwa te wynikają z zasady łączenia czynności jednorodnych w rękę jednego pracownika. Dlatego też uważam układanie wykazu akt przed ustaleniem podziału czynności pomiędzy pracowników za niewłaściwe⁴⁾; ponieważ ustalenie jednolitego podziału czynności dla biur zarządów miejskich uważam za niemożliwe, gdyż różnice w zakresie prac poszczególnych gmin miejskich są bardzo znaczne (choćby z powodu prowadzenia większej lub mniejszej ilości przedsię-

1) Op. cit. str. 63.

2) Op. cit. str. 61 i 75.

3) Op. cit. str. 66.

4) Por. Haussmann „Reforma biurowości jako część reformy administracji“, str. 29.

biorstw, rozmiaru majątku miejskiego i t. p.), za właściwe uważałbym ustalenie istotnie orjentacyjnego wzoru wykazu akt, z wyraźnym poleceniem dostosowania go do racjonalnego podziału czynności, chociażby przynieść to miało niejedno odstępianie od zasady przedmiotowego układu wykazu akt.

Jak dalece trudne jest uwzględnienie tej zasady nawet w teorii wskazują poniższe przykłady. Według szczegółowego wykazu akt (str. 51 i dalsze omawianego podręcznika) korespondencja w sprawie badania zwierząt rzeźnych odkładana być powinna aż do 2 teczek, a mianowicie Nr. 6 i 22, pisma w sprawach kosztów leczenia do teczek Nr. 19 (str. 69) i 20 (str. 71), zaś w sprawach aresztu do teczek Nr. 28 i 35. W pewnych wypadkach rozdzielenie tych spraw na części, np. spraw aresztu miejskiego, pomiędzy 2 pracowników nie daje się uzasadnić względami organizacyjnymi, gdy z punktu widzenia zasady, przyjętej w § 6 instrukcji, nie można autorom całkowicie odmówić słuszności. Natomiast w innych wypadkach, połączono różną co do przedmiotu korespondencję w jednej teczce, li tylko ze względu na adresata, co przy konsekwentnym przeprowadzeniu tej zasady dałoby nam układ teczek, oparty na adresatach; przykładem służyć może korespondencja z Funduszem Pracy, o czym była wyżej mowa.

Przy ustaleniu wykazu akt dla biur zarządów miejskich należy poza-tem uwzględnić istnienie szeregu przepisów, odnoszących się wyłącznie do gmin miejskich. Przykładem służyć mogą sprawy rozbudowy miast, sprawy pomiarów, udzielania koncesyj na kolejki i uruchomienie linii autobusowych i t. p.

W końcu wypowiadam się za zaleceniem wprowadzenia większej liczby podteczek, czy też teczek „stałych“, t. j. nie podlegających przekazaniu do składnicy akt (archiwum) przed wyraźnie ostatecznym załatwieniem danej sprawy. Do takich teczek instrukcja (str. 52 i 54) zalicza teczki osobowe i teczki spraw majątku. Uważam, że należałoby zaliczyć do tej grupy teczek (podteczek) również akty personalne pensjonarzy, utrzymywanych w zakładach opiekuńczych, teczki (podteczki) poszczególnych nieruchomości, obejmujące całą historję nieruchomości z punktu widzenia nadzoru budowlanego, oraz teczki, dotyczące przedsiębiorstw koncesjonowanych. Wreszcie wspomnieć należy, że instrukcja Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dn. 27.XI.1930 r. zaleca — całkiem słusznie — wydzielenie z ogólnego archiwum teczek z dokumentami osobistymi, składanymi w biurach ewidencji i kontroli ruchu ludności.

Wnioski moje, dotyczące wykazu akt, dadzą się streścić w następujących punktach.

1. Należy usunąć podział akt (teczek) na działy;
2. Utrzymując zasadę przedmiotowego podziału akt, należy w szeregu wypadków od niej odstąpić dla umożliwienia połączenia czynności jednorodnych w ręku jednego pracownika;
3. Należy usunąć z wykazu akt teczki t. zw. „różne“;
4. Należy uzupełnić wykaz akt teczkami dla spraw, załatwianych wyłącznie przez zarządy miejskie;
5. Należy zalecić wprowadzanie t. zw. teczek stałych dla spraw opieki społecznej, budowlanych i innych.

Przechodząc do omówienia samej instrukcji podkreślić należy przede wszystkim niezamieszczenie w niej, ewentualnie w okólniku ministerjalnym, bliższych wyjaśnień co do całego szeregu kwestyj. Instrukcja kancelaryjna może i powinna być ramowa, może i powinna zawierać szereg alternatyw, ale ze względu na przeznaczenie jej do użytku przede wszystkim niższych urzędników — manipulacyjnych — nie powinna pozostawiać spraw nierozstrzygniętych, wobec czego należy w niej wyczerpać całość tematu. Pozatem, niektóre przepisy tej instrukcji, zapewne całkowicie dostosowane do potrzeb gmin wiejskich, w miastach niewydzielonych, szczególnie większych, nie mogłyby się ostać.

Do tej ostatniej grupy zaliczam np. przepis, że tylko registratura może przyjmować pisma wpływające do biura (§ 2 ust. (1) pkt. a instrukcji). Sądzę, że złożenie podania o zezwolenie na budowę wprost rzeczoznawcy budowlanemu, względnie urzędnikowi, załatwiającemu sprawę referatu technicznego, który przyjmując podanie zbada od razu, czy wszystkie materiały niezbędne dla wydania decyzji są do podania dołączone, wpłynęłoby na usprawnienie pracy w biurze. To samo dotyczy podań o dowody osobiste, w sprawach wojskowych i t. p. Jeżeli w danym mieście byłby prowadzony dziennik wpływów, to należałoby, moim zdaniem, upoważnić odnośnych urzędników do przyjmowania od interesantów tych pism, które są ewidencjonowane w rejestrach kancelaryjnych. W innych wypadkach zarządzenie burmistrza określałoby, jaką korespondencję mają prawo przyjmować bezpośrednio referenci.

Sprawa aprobowania pism i podpisywania czystopisów została w instrukcji ujęta w sposób niezupełnie szczęśliwy. Z § 13 instrukcji wynikałoby, że korespondencję podpisuje przełożony gminy i sekretarz, gdy art. 46 ust. (6) ustawy samorządowej wyraźnie przewiduje tylko jeden podpis: przełożonego gminy lub też urzędnika do tego upoważnionego przez przełożonego gminy. W miastach, z wyjątkiem najmniejszych, burmistrzowie niewątpliwie będą szeroko korzystać z tej możliwości. Dlatego też w § 13 należałoby przewidzieć prawo przełożonego gminy do

upoważnienia urzędników do podpisywania korespondencji, określonej bądź w statucie organizacyjnym, bądź też w specjalnem zarządzeniu przełożonego.

Natomiast instrukcja nie wspomina, co może wprowadzić w błąd, że w pewnych wypadkach czystopis i bruljon powinny być podpisane przez przełożonego i jeszcze jednego członka zarządu, a mianowicie, gdy chodzi o dokumenty, przez które gmina zaciąga zobowiązanie.

Co do aprobat, instrukcja milcząco zezwala na przedstawianie do podpisu bruljonów łącznie z czystopisami. Może w gminach wiejskich jest to i słuszne, w miastach jednak byłoby to możliwe tylko w stosunku do pism o treści szablonowej.

Następnie nie została w instrukcji wyraźnie ustalona zasada, że do akt może być skierowana sprawa tylko na podstawie decyzji, czy to sekretarza, czy też przełożonego gminy. Właściwie, decyzje o uznaniu sprawy za ostatecznie załatwioną powinien wydawać ten, do którego należy aprobata, a więc w miastach małych — burmistrz, zaś w miastach większych urzędnik, upoważniony do podpisywania danego rodzaju korespondencji. W związku z tem należałoby odpowiednio zmienić brzmienie pierwszych dwu ustępów tegoż § 13 instrukcji.

Nierozstrzygniętą w części została sprawa t. zw. reprodukcji, t. zn. przedłużania terminów kancelaryjnego wznowienia spraw. Jest rzeczą znaną, że nader często urzędnicy bez istotnych powodów składają sprawy do terminatek, by wykazać się niewielką ilością spraw w teczce „sprawy do załatwienia“. Ponieważ wysyłanie ponagieł przez gminy wiejskie i miasta mniejsze należy do wyjątków, zazwyczaj brak odpowiedzi powoduje tylko przedłużenie terminu wewnętrznego. Ze względu na wyjątkowe znaczenie terminatek dla sprawności urzędowania biura, dla uniknięcia ukrywania zaległości w terminatkach, oraz ich przeładowywania sprawami, które mogłyby być załatwione, sądzą, że urzędnik, załatwiający sprawę, może w każdej sprawie przedłużyć termin wewnętrzny tylko jeden raz i na okres nie dłuższy niż 20 dni. Następne przedłużania terminów powinny być zaakceptowane przez aprobanta. W tym kierunku należałoby zmienić obecne brzmienie § 15 instrukcji, teoretycznie słuszne, lecz praktycznie niemal niewykonalne. Nie wierzę bowiem, by burmistrz małego miasta, nie otrzymawszy odpowiedzi np. z urzędu skarbowego, zdecydował się wysłać ponaglenie, a tembardziej, by składał swego rodzaju skargę.

Dalej w instrukcji kancelaryjnej nie została omówiona sprawa opłat pocztowych za przesyłki, wysyłane przez gminy, jak również sposób prowadzenia kontroli zużycia znaczków pocztowych, zarówno normalnych

(używanych przy wysyłaniu korespondencji w sprawach własnego zakresu działania), jak i znaczków urzędowych (w sprawach poruczonego zakresu działania). Podkreślić przytem należy, że zakaz używania kart pocztowych, wynikający z ograniczenia formatu papieru, używanego do załatwiania spraw, do formatów A₄ i A₅ (§ 11 art. 6) nie jest wogóle zrozumiały. Przecież w całym szeregu spraw, poczynając od wezwania do uiszczenia opłaty kancelaryjnej, a kończąc na zawiadomieniu o odmowie wydzierżawienia gruntu miejskiego, decyzje mogą być komunikowane stronom na kartach pocztowych, koszty wysłania których są o 40% niższe od kosztu listu. Zresztą, jeżeli władze administracji rządowej wysyłają karty pocztowe, nie widzę powodu, dla którego władze miejskie nie miałyby z nich korzystać.

Następnie wyrażona w § 18 instrukcji zasada przechowywania w teczkach spraw ostatecznie załatwionych, nie może być zastosowana do wszystkich akt bez wyjątku, gdyż część pism, np. stanowiących uzasadnienie księgowan memorałów, dołączona być powinna do dowodów kasowych. Poza tą zmianą należałoby instrukcję uzupełnić przepisem, że w takim wypadku albo należy do aktu dołączyć odpis danego pisma, albo też umieścić kartę zastępczą.

Przechodząc do sprawy kontroli biurowości przy systemie bezdziennikowym uważam, że należałoby uzupełnić instrukcję i okólnik szerszymi objaśnieniami co do sposobu wykonywania tej kontroli. Jednym z najczęściej spotykanych zarzutów przeciw systemowi bezdziennikowemu jest właśnie utrudnienie, a nawet czasem słyszy się o rzekomem uniemożliwieniu, wykonywania kontroli biurowej. Zarówno w instrukcji, jak i w okólniku ujęto tę kwestję dość zwięźle, pomijając np. najważniejszy i właściwszy sposób kontroli pracy biurowej przez zwierzchnika, a mianowicie kontrolę przy aprobowaniu bruljonów. Porównanie daty wpływu pisma z datą przedłożenia do aprobaty i oszacowanie czasu, rzeczywiście potrzebnego dla załatwienia danej sprawy, umożliwi przełożonemu ocenę pracy danego pracownika. Jeżeli chodzi o ukrywanie zaległości w terminatkach, to w tej sprawie wyżej zaprojektowałem wprowadzenie do instrukcji przepisów, utrudniających tworzenie takich zaległości. Wreszcie, wprowadzenie do § 16 instrukcji, mojem zdaniem, koniecznego przepisu, ustalającego, że przechowywanie spraw niezakończonych poza teczką „do załatwienia“ jest wykroczeniem służbowym (i dopilnowanie wykonywania tego przepisu przez urzędników), łącznie z innymi sposobami kontroli omówionymi w okólniku i instrukcji, da nam zespół zupełnie dostatecznych sposobów wykonywania kontroli biurowej.

Wreszcie, w sprawie kontroli wykonywania uchwał (§ 22 ust. 6)

zwrócić należy uwagę, że adnotację o „wykonaniu“ uchwały, np. w sprawie budowy szkoły, sekretarz będzie mógł zamieścić niekiedy w 2 czy 3 lata po jej powzięciu, gdyż dopiero po ukończeniu budowy. Za bardziej racjonalne uważam odnotowywanie w księdze uchwał rozpoczęcia wykonywania danej uchwały, w postaci np. wysłania zamówienia na plan budowy szkoły. Dalsza kontrola nad sprawą budowy szkoły byłaby wykonywana w drodze normalnej kontroli kancelaryjnej.

Reasumując powyższe uwagi, podkreślam, że cel instrukcji, t. j. uporządkowanie organizacji biurowości zarządów miejskich mógł być osiągnięty bądź przez ustalenie ogólnych zasad, odstępstwo od których byłoby niedopuszczalne, bądź też ogłoszenie wzorowej instrukcji kancelaryjnej, w której wszystkie szczegóły byłyby przewidziane. W tym ostatnim wypadku należałoby, mojem zdaniem, pozostawić dużą swobodę władzom miejskim dla dostosowania wzorowej instrukcji do potrzeb miejscowych.

Ponieważ ogłoszona instrukcja, jak wyżej wykazałem, z jednej strony nie obejmuje wszystkich kwestyj, które powinny być w instrukcji kancelaryjnej uregulowane, a z drugiej strony władze zastrzegły, że nie powinna ona ulegać większym zmianom, o ile Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uznałoby za niewskazane rozszerzenie wzorowej instrukcji przez zamieszczenie w niej dalszych szczegółów, konieczne się wydaje udzielenie przez władzę centralną wskazówek bezpośrednim władzom nadzorczym, by traktowały ją jako instrukcję ramową, którą poszczególne zarządy mogą rozszerzyć, by dostosować ją do warunków lokalnych.

Organizacja finansów komunalnych w Czechosłowacji.

Stan prawny, odziedziczony przez Czechosłowację po rządach austro-węgierskich, z jego charakterystyczną dwutorowością instancji rządowych i samorządowych został zlikwidowany ostatecznie ustawą o organizacji administracji politycznej (w brzmieniu ustawy z dn. 14 lipca 1927, — zbiór ustaw i rozporządzeń Nr. 125).

Obszar Republiki Czechosłowackiej dzieli się na 4 kraje: Czechy, Morawy ze Śląskiem, Słowację i Ruś Podkarpacką. Pomiedzy kraje a gminy włączono powiaty (przeciętnie 50.000 mieszkańców).

Trzy miasta posiadają własne statuty: Praga, Brno Morawskie, Ołomuniec. Cztery miasta mają „uporządkowany” magistrat. Bratislava (Pressburg), Koszyce, Užhorod, Munkaczewo. Miasta o własnym statucie oraz o uporządkowanym magistracie wykonują stosownie do swych ordynacji gminnych również i zakres działania władz powiatowych. Zarządzeniem rządowym miasta o własnym statucie mogą być podporządkowane powszechnie obowiązującym ordynacjom gminnym, a miasta o uporządkowanym magistracie mogą być oznaczone jako wielkie gminy.

W zakresie organizacji finansów komunalnych obowiązują postanowienia, zawarte w ustawie o nowym uregulowaniu gospodarki finansowej terytorjalnych związków samorządowych (w brzmieniu ustawy z dn. 27 listopada 1930, — Zbiór ustaw i rozporządzeń Nr. 170), — a mianowicie:

DODATKI SAMORZĄDOWE DO BEZPOŚREDNICH PODATKÓW PAŃSTWOWYCH.

Rozmiar dodatków.

Terytorjalne związki samorządowe (kraje, powiaty, gminy) mogą pobierać dodatki do następujących podatków bezpośrednich:

do podatku gruntowego bez specjalnej daniny w wysokości 1,5% podstawy wymiaru podatku (uwaga nasza: z bezpośrednich

podatków państwo pobiera podatek gruntowy w wysokości 2% podstawy wymiaru oraz specjalną daninę w wysokości 1,5%),

do podatku budynkowego,

do powszechnego podatku przemysłowego,

do specjalnego podatku przemysłowego bez dodatku od rentowności i likwidacji,

do podatku od rent, pobieranego bezpośrednio,

do podatku od płac, obejmujących wyższe pobory.

Najwyższe granice dodatków wynoszą:

krajowych	160%
powiatowych	110%
gminnych	200%

Od roku 1931 granice dodatków gminnych podnosi się najwyżej do 250%.

Dodatki do podatku domowo-czynszowego nie mogą przekraczać połowy tych stawek, względnie, o ile w roku, poprzedzającym wejście w życie będącej w mowie ustawy, pobierane były według wyższej skali, nie mogą przewyższać tych ostatnich stawek — z tem, że stawki te nie przekraczają wyżej wymienionych granic. Jednakże dodatki gminne do podatku domowo-czynszowego zawsze mogą dochodzić do tych granic, o ile na dany rok podatkowy nie pobiera się w gminie żadnych danin od użytkowanych pomieszczeń na podstawie czynszu mieszkaniowego (jego wartości) lub też na innej zastępującej go podstawie.

Możliwość dalszego podwyższenia stawek. Jeżeli przychody wraz z powyższymi dodatkami w najwyższej dopuszczalnej skali nie wystarczają do pokrycia zwyczajnych wydatków preliminarza, a preliminowane zapotrzebowanie na opłacenie procentów i spłatę rat ważnie zaciągniętych pożyczek wynosi więcej niż połowę preliminowanych wpływów z powyższych dodatków, w takim razie na pokrycie preliminowanych wydatków zwyczajnego budżetu, dodatki gminne mogą być pobrane w wysokości 300%, a powiatowe — w wysokości 150%. Przytem zapotrzebowania na oprocentowanie i spłatę pożyczek, zaciągniętych na budownictwo, przedsiębiorstwa i inne urządzenia, których preliminarz jest wyrównany lub wykazuje nadwyżkę, nie uwzględnia się; w przeciwnych wypadkach uwzględnia się to zapotrzebowanie, lecz najwyżej do kwoty preliminowanych niedoborów poszczególnych budowli, przedsiębiorstw i urządzeń. — Pozatem zaś, nawet gdy żaden z powyższych warunków nie za-

chodzi, można podwyższyć stawki dodatków gminnych do 300%, a powiatowych do 150%, jeżeli reprezentacje gminne (powiatowe) powezmą odnośną uchwałę większością conajmniej $\frac{3}{4}$ wszystkich członków. — Wreszcie — z pewnemi przesłankami, dot. obsługi zaciągniętych długów, — można podwyższyć stawki dodatków gminnych do 350%, o ile reprezentacja gminna powezmie odnośną uchwałę większością $\frac{2}{3}$ wszystkich członków.

Dopuszczalność podwyższenia stawek dodatków nie dotyczy dodatków do podatku domowo - czynszowego.

W miastach o własnym statucie (z uporządkowanym magistratem) można pobierać dodatki najwyżej w kwocie, równej sumie wymienionych na początku dodatków powiatowych i gminnych.

W myśl ustawy o podatkach bezpośrednich tworzy się przy krajowych radach kultury rolniczej specjalny fundusz, z którego przy rozleglejszych szkodach kulturalno - rolniczych wskutek katastrof elementarnych przyznaje się poszkodowanym płatnikom podatku gruntowego pewne bonifikacje. Na fundusz ten gminy obowiązane są wnosić 10% podatku gruntowego, rozpisanego w gminie ze wszystkich gruntów z wyjątkiem lasów.

Zatwierdzanie uchwał.

Uchwały, dot. poboru dodatków gminnych do wysokości 150% oraz powiatowych i krajowych do 50%, nie wymagają zatwierdzenia.

Wyższe dodatki oraz preliminarze budżetowe zatwierdzają: kraje — rząd; powiatów oraz miast o własnym statucie (uporządkowanym magistracie) — wydział krajowy; gmin, które są siedzibą władz powiatowych lub według ostatniego urzędowego spisu ludności liczą ponad 5.000 mieszkańców, o ile idzie o dodatki do wysokości 200%, — wydział powiatowy, ponad 200% — wydział krajowy; w innych zaś gminach, o ile idzie o dodatki od 150% do 250%, — wydział powiatowy, jeżeli zaś gminy ubiegają się o przewidziany ustawowo zasiłek krajowy lub też o ile idzie o dodatki ponad 250%, — wydział krajowy.

Odwolania przeciw uchwale reprezentacji gminnej w sprawie preliminarza rozpatruje w pierwszej instancji wydział powiatowy, w drugiej — wydział krajowy; odwołania przeciw uchwale w sprawie preliminarza miast o własnym statucie (uporządkowanym magistracie) oraz w sprawie preliminarza powiatowego rozpatruje wydział krajowy. Wszystkie decyzje wydziału krajowego są ostateczne.

Uprawnienie rządu, względnie wydziału krajowego i powiatowego

do zatwierdzania dodatków obejmuje również prawo ustalania dodatków w niższej lub wyższej mierze w przewidzianych ustawowo granicach.

Terminy zatwierdzenia. Podania o akceptowanie dodatków gminnych i powiatowych oraz preliminarzy budżetowych właściwe władze obowiązane są rozpatrzyć: wydział powiatowy — w ciągu trzech miesięcy, wydział krajowy — w ciągu czterech miesięcy. Na każdym posiedzeniu wydziału powiatowego (krajowego) należy obwieścić, jakie podania o zatwierdzenie uchwał nie są jeszcze rozpatrzone i w jakim stadium znajduje się sprawa. Ustawa przewiduje dalsze postanowienia, mające zapewnić sprawność urzędowania: obowiązek prowadzenia ewidencji niezakończonych spraw dodatków i preliminarza i przysyłania władzy nadzorczej wyciągów z tej ewidencji 1 i 15 każdego miesiąca; o ile na 6 tygodni przed upływem terminu zatwierdzenia odnośny wniosek nie jest umieszczony na porządku dziennym właściwego wydziału, należy wdrożyć dochodzenie, kto zawinił opóźnienie; o ile wydział powiatowy (krajowy) nie wydał decyzji w przepisany terminie, dodatki i preliminarze uważa się za zatwierdzone.

W stosunku do miasta stołecznego Pragi pierwszą i drugą instancją nadzorczą jest wydział krajowy.

Wydatki na szkolnictwo ludowe

są w ustawie oddzielnie omówione. W myśl obowiązującego prawa zasadniczego kraje i państwo ponoszą wydatki osobowe, gminy — rzeczowe. Ustawa o gospodarce finansowej terytorjalnych związków samorządowych przepisuje, że z dodatków na rzecz krajów zatrzymuje się 30% na częściowe pokrycie wydatków osobowych szkolnictwa powszechnego, o ile państwo ponosi te wydatki. Wydatki gmin na szkolnictwo wstawia się do ogólnego budżetu. Nie wolno pobierać żadnych specjalnych dodatków na utrzymanie szkół. Ustawa zawiera dość szczegółowe postanowienia co do zatwierdzania preliminarzy szkolnych i rozpatrywania skarg w tym zakresie.

Pobór dodatków.

Obliczanie, rozpisywanie i ściąganie dodatków gminnych do podatku gruntowego należy do gmin, które otrzymują potrzebne dane od państwowej administracji finansowej; inne dodatki do podatków państwowych obliczają, zapisują i ściągają te organy, którym powierzono pobór odnośnych podatków państwowych.

Za podstawę do wymiaru dodatków służy odnośny podatek państwowy; zmiana podstawy pociąga za sobą odpowiednią zmianę dodatków,

o ile ustawa nie stanowi inaczej. Dodatki płatne są w terminach płatności podatków państwowych; do dodatków stosuje się postanowienia, dot. ściągania i przedawnienia odnośnych podatków państwowych; do procentów za zwłokę oraz bonifikacyjnych mają zastosowanie postanowienia ustawy o podatkach bezpośrednich.

Przeciw wymiarowi dodatków służy w ciągu 30 dni odwołanie; o ile idzie o dodatki do podatku gruntowego, decyduje ostatecznie bezpośrednia władza nadzorcza; o ile idzie o inne dodatki, — władza finansowa I instancji, która obowiązana jest do zasięgnięcia opinii odnośnego związku samorządowego, jeżeli w odwołaniu zakwestjonowany został obowiązek płatności.

Reprezentacja gminna może większością co najmniej $\frac{2}{3}$ wszystkich członków uchwalić, by z początkiem roku administracyjnego, następującego po uprawomocnieniu się uchwały, obliczanie, rozpisywanie i ściąganie dodatków gminnych do podatku gruntowego przekazać organom państwowym. Gdy uchwała taka uprawomocniła się, nie może ona zostać zmienioną na skutek nowej odmiennej uchwały reprezentacji gminnej.

Ustawa zawiera dość szczegółowe postanowienia, regulujące kwestję informowania władz skarbowych, ściągających dodatki, o wysokości uchwalonych dodatków. Organa, ściągające dodatki, mają przekazywać gminom z wpłat na dodatki miesięcznie najwyżej $\frac{1}{12}$ preliminowanych wpływów z dodatków; jedynie w wyjątkowych wypadkach, gdy gmina wykaze, że $\frac{1}{12}$ nie wystarcza w danym miesiącu na pokrycie preliminowanych wydatków, władza finansowa II instancji lub upoważniona przez nią władza może na dany miesiąc w granicach wpływów oraz niezbędnego zapotrzebowania akceptować przekazanie dodatków w wysokości ponad $\frac{1}{12}$. Ewentualne nadwyżki preliminowanych wpływów z dodatków przeznaczają się przede wszystkim na pokrycie ewentualnych zaległości (długów) skarbowych gmin, na wyrównanie niedoboru budżetowego, na zmniejszenie wysokości dodatków w następnym roku.

Reprezentacja krajowa wydaje obowiązujące gminy przepisy co do formy i postępowania przy układaniu preliminarza budżetowego.

PRZEKAZY.

Gminom, które w roku, poprzedzającym dany rok podatkowy, pobierały więcej, niż 150% dodatków gminnych, przekazuje się całkowicie podatek budynkowy na dany rok podatkowy. Miastom, będącym siedzibą władz krajowych, przekazuje się podatek budynkowy bez względu na wysokość pobieranych dodatków gminnych.

Charakterystycznym jest, że ustawa wyraża w sztywnych liczbach kwoty, które ma się corocznie przekazywać krajom na ich własne zapotrzebowanie (z wpływów pewnych podatków):

	a) z wpływów podatku obrotowego i luksusowego	b) z wpływów podatku od piwa
Czechy	9.759.859 Kc.	75.191.917 Kc.
Morawy ze Śląskiem	60.302.255 Kc.	19.973.808 Kc.
Słowacja	16.000.000 Kc.	7.963.823 Kc.
Ruś Podkarpacka	1.500.000 Kc.	804.740 Kc.

Oprócz tego przekazuje się każdemu krajowi:

a) podatek budynkowy, o ile w myśl powyżej zaznaczonego nie przypada on na rzecz gmin;

b) 1,5-procentowy specjalny państwowy podatek gruntowy (wyżej nadmieniony) z potrąceniem kwoty na rzecz funduszu na wypadek szkód kulturalno - rolniczych;

c) część dodatków gminnych do powszechnego i specjalnego podatku przemysłowego;

d) wyrażone w ścisłych liczbach przekazy z podatków od obrotu oraz od zbytku.

Następnie przekazuje się krajom 24,6% wpływów z podatku od piwa (w myśl ustawy z 1930, — Zb. ust. i rozp. Nr. 168). Z tego Czechy otrzymują 45%, Morawy — Śląsk — 31%, Słowacja — 18%, Ruś Podkarpacka — 6%. Oprócz tego „celem przyśpieszenia rozwoju samorządu krajowego“ w latach 1931 — 1934 Słowacja otrzymuje 1, 2, 3 i 4 miliony koron, Ruś Podkarpacka 200, 400, 600 i 800 tysięcy Kc.; w następnych latach Słowacja — po 5 milj. Kc., Ruś Podkarpacka — po 1 milj. Kc.

Minister finansów w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych miastom, które są siedzibą władz krajowych i pobierają co najmniej 210-procentowe dodatki do wyszczególnionych wyżej na wstępie rozdziału „rozmiar dodatków“ bezpośrednich podatków państwowych z wyjątkiem podatku domowo - czynszowego, może z wpływów podatku od obrotu i zbytku dawać rocznie do podziału kwotę do wysokości 10 milionów Kc. Każde poszczególne miasto może z tej kwoty otrzymać najwyżej tyle, ile wypada z podziału jej w stosunku liczby mieszkańców danego miasta do ogólnej liczby mieszkańców miast, będących siedzibą władz krajowych.

Z przekazów, przypadających na rzecz krajów, zleca się krajom,

by słabym finansowo gminom i powiatom, t. j. takim, których zapotrzebowanie preliminarzowe nie jest całkowicie pokryte, aczkolwiek uchwałyły dodatki w najwyższej skali i wprowadziły stosowne daniny i opłaty, użyczały dotacji, o ile w przeciwnym razie wypełnienie nieodzownych zadań tych gmin i powiatów byłoby zagrożone. Do zakresu działania krajów należy następnie wspieranie niższych związków samorządowych przy wypełnianiu nadzwyczajnych zadań (budowa szkół, zakłady dobroczynności, kanalizacja, elektryfikacja, wodociągi, drogi i t. d.), a to przede wszystkim wtedy, gdy związek niższy obowiązany jest do wypełnienia tych zadań na podstawie ustawy lub zarządzenia rządowego, a przekracza to jego zdolność finansową. W preliminarzu krajowym dotacje na rzecz gmin i powiatów muszą wynosić przynajmniej $\frac{4}{5}$ wyżej wyszczególnionych przekazów na rzecz krajów. O użyczeniu dotacji decyduje wydział krajowy według ogólnych zasad, ustalonych zgóry przez wydział w tym celu. Przy użyczeniu dotacji wydział winien równomiernie traktować związki, o ile szczególnie ważne warunki gospodarcze i społeczne na obszarze danego związku samorządowego nie uzasadniają odmiennego postępowania. O udzielonych dotacjach kraje składają rządowi corocznie sprawozdanie.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE.

Ustawa z dn. 12 sierpnia 1921 o tymczasowym uregulowaniu gospodarki finansowej gmin i miast z prawami municypalnemi (Dzien. ust. i rozp. Nr. 329) zawierała już pewne przepisy, według których osoby zainteresowane mogły w skuteczny sposób bronić swoich interesów wobec uchwał reprezentacji gminnej. Omawiana przez nas ustawa wprowadza w tym zakresie pewne zmiany i uzupełnienia, a mianowicie: O ile co do zamierzonego zarządzenia osoby zainteresowane, które ogółem miałyby do zapłacenia więcej, niż połowę zapotrzebowania pieniężnego, wyrażają się ujemnie, w takim razie wykonanie zarządzenia zależy od zgody wydziału powiatowego, a w miastach o własnym statucie (uporządkowanym magistracie) — wydziału krajowego. — O ile idzie o urządzenia, instalowane wprawdzie w interesie ogółu, jednakże przysparzające specjalnych korzyści pewnej grupie obywateli (właścicielom placów lub budynków, przemysłowcom lub t. p.), w takim razie wysokość, podział i rodzaj danin na te inwestycje uzgodnić należy w drodze ugody z osobami zainteresowanymi. Wystarczy zgoda osób zainteresowanych, na które przypada do zapłacenia $\frac{2}{3}$ odnośnej kwoty. O ile nie można osiągnąć porozumienia, w takim razie ustalenie wysokości, podziału i rodzaju płatności wymaga zatwierdzenia wydziału krajowego.

Nie przytaczamy wszystkich postanowień omawianej przez nas ustawy, lecz tylko te, które z jakiegokolwiek względu zasługują na szczególną uwagę.

Gminy i powiaty, których roczne zapotrzebowanie na obsługę długów (procentów i rat) oprócz zużytych na ten cel wpływów z majątku wymaga więcej niż 50% podstawy do wymiaru dodatków komunalnych do bezpośrednich podatków państwowych (według przeciętnej z 3 ostatnich lat), mogą zaciągać nowe pożyczki tylko wtedy, gdy idzie o pokrycie niezbędnych wydatków:

- a) spowodowanych siłą wyższą;
- b) do których gminy lub powiaty obowiązane są na skutek zarządzenia władz przełożonych, które to władze przed wydaniem zarządzenia muszą uzyskać aprobatę wydziału krajowego, a o ile idzie o władze centralne, — aprobatę Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Finansów;
- c) które gmina (powiat) pokrywa jedynie zaliczkowo;
- d) na urządzenie, co do którego należycie wykaże się, że przychody z niego zapewniają oprocentowanie i amortyzację pożyczki;
- e) na zakup, budowę, i inwestowanie lub rozszerzenie urządzenia użyteczności publicznej łącznie z wybudowaniem nowych dróg komunikacyjnych, kanalizacji i założenia oświetlenia publicznego — z warunkiem, że wydział krajowy zatwierdzi odnośną uchwałę;
- f) na urządzenie, do którego pokrycia przyznana zostanie subwencja ze środków państwowych, krajowych lub funduszy, administrowanych przez państwo lub kraje, w wysokości przynajmniej 25% preliminarzowanych wydatków;
- g) do nabycia lasów za pośrednictwem państwowego urzędu ziemskiego.

Do ważności zaciągniętej pożyczki gminnej lub przejętej gwarancji wymaga się zatwierdzenia wydziału krajowego w następujących wypadkach:

- a) o ile idzie o miasta o własnym statucie (uporządkowanym magistracie);
- b) o ile idzie o gminy, które są siedzibą władz powiatowych lub liczą więcej niż 5.000 mieszkańców, w tych wypadkach, gdy pobierane przez nie dodatki przekraczają wysokość 200%;
- c) w innych gminach, gdy pobierają ponad 250% dodatków;
- d) we wszystkich gminach, które w roku poprzednim otrzymały dotacje z funduszy krajowych.

O ile władza nadzorcza przy okazji akceptowania dodatków gminnych lub zatwierdzania preliminarza budżetowego lub lustracji gospodarki gminnej stwierdzi, że gminne przedsiębiorstwo przemysłowe (które nie służy interesowi publicznemu) stale w preliminarzu wykazuje deficyt, w takim razie może ona gminie zalecić przeprowadzenie stosownych zmian w kierownictwie, organizacji i przeznaczeniu przedsiębiorstwa oraz polecić jej poruszenie sprawy na zebraniu gminnym celem powzięcia stosownej uchwały.

OD REDAKCJI

Podajemy do wiadomości naszych prenumeratorów, iż, celem zapewnienia odpoczynków urlopowych pracownikom redakcji i administracji „Samorządu Miejskiego“, czasopismo nasze w dniu 15 lipca i 15 sierpnia b.r. nie ukaże się, natomiast 1 sierpnia i 1 września b.r. wydamy numery podwójne, jak to miało miejsce w ubiegłych latach.

Z ZAGADNIEŃ USTROJOWYCH.

PROJEKT REGULAMINU OBRAD RADY MIEJSKIEJ.

Zmiany do projektu, opublikowanego w Nr. 10 „Samorządu Miejskiego“, dotyczące miast na kresach wschodnich, w których obowiązuje rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dn. 14.8.1919 r. o ustawie miejskiej — Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 12, poz. 99.

1) W objaśnieniach skrótów skreślić „dekr. — dekret...“, wpisać „rozp. — rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dn. 14.8.1919 r. o ustawie miejskiej — Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 12, poz. 99)“.

2) W regulaminie skreślić we wszystkich paragrafach artykuły dekretu jako podstawy prawne odnośnych postanowień regulaminu, a na to miejsce wpisać artykuły rozporządzenia:

W § 2 — „22“, w § 3 — „23“, w § 11 — „28 i 29“, w § 14 — „11“, w § 15 — „29 i 31“, w § 17 — „29“, w § 18 — „24“, w § 19 — „25“, w § 20 — „24“, w § 25 — „60“, w § 37 — „54“, w § 48 — „30“, w § 54 — „26“, w § 59 — „32“, w § 63 — „33“, w § 64 — „33“, w § 70 — „34“, w § 73 — „35“.

3) § 3 w ust. 4 skreślić „radnych“, wpisać „członków Rady“.

4) Do § 11 w ust. 1 skreślić „3“ i „25“, wpisać „5“ i „50“.

Ustępowi 4 nadać brzmienie: „4) O wymiarze kary decyduje Rada na wniosek przewodniczącego“.

5) Do § 15 skreślić „... członków“, wpisać „połowy ustawowej liczby członków Rady“.

6) Do § 37 skreślić „burmistrza“, wpisać „Zarządu lub poszczególnych jego członków“.

7) Do § 59 w ust. 3 skreślić od „wymagające...“ do „...oraz“

8) Do § 60 skreślić ust. 2,

9) skreślić § 62,

10) do § 64 w ust. 1 zamiast „1/4“, wpisać „1/6“,

11) do § 73 zamiast kropek po „ciągu“, wpisać „3“.

Zmiany do projektu, dotyczące miast województw południowych, w których obowiązuje ustawa gminna z dn. 13.3.1889 r. — Dz. U. Kr. Nr. 24.

1) W objaśnieniach skrótów skreślić „dekr. — ... poz. 143)“, wpisać „u. m. — ustawa gminna z dn. 13.3.1889 r. (Dz. U. Kr. Nr. 24)“.

2) W regulaminie skreślić we wszystkich paragrafach artykuły de-

kretu, jako podstawy prawne odnośnych postanowień regulaminu, a na to miejsce wpisać paragrafy ustawy gminnej (u. m.):

w § 3 — „38“, w § 11 — „39“, w § 14 — „84“, w § 15 — „39“, w § 17 — „39“, w § 18 — „45“, w § 19 — „45“, w § 59 — „44“, w § 61 — „41“, w § 64 — „44“, w § 70 — „46“, w § 71 — „46“, w § 72 — „46“.

3) Do § 3 w ust. 1 skreślić „z wyjątkiem... letnich“.

W ust. 4 skreślić „1/4“, wpisać „1/3“, po „(Magistrat)“, wpisać „Wydziału Powiatowego“.

4) Do § 11. Dwum pierwszym ustępom nadać brzmienie: „1) Członek Rady nie przybywający na posiedzenie, zwołane powtórnie (§ 17), podlega karze do 20 zł.“.

5) Do § 15 ust. 3 nadać brzmienie: „Do powzięcia uchwał ustanawiających budżet, jako też uchwał, podlegających zatwierdzeniu władzy nadzorczej oraz w sprawie wykluczenia radnego za czyn hańbiący (§ 55) niezbędna jest obecność przynajmniej... członków Rady (2/3 ustawowej liczby członków Rady).“.

6) Do § 17 nadać brzmienie: „Jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość członków Rady względnie radnych (§ 15), niezbędna do powzięcia uchwał, należy do trzech dni zwołać Radę powtórnie“.

7) Do § 19 w ust. 3 po „po. rzeby“, wpisać „po uprzednim bezskutecznym napomnieniu“.

8) Do § 64 ust. 1 nadać brzmienie: „Na wniosek przewodniczącego lub przynajmniej... członków Rady, Rada może uchwalić głosowanie tajne“, skreślić ust. 3.

9) Do § 65 ust. 1 nadać brzmienie: „Na wniosek przewodniczącego lub przynajmniej... członków Rady, Rada może uchwalić głosowanie imienne“.

10) Do § 71 dodać nowy ustęp: „3) Poza protokołem należy prowadzić księgę uchwał“.

11) Do § 72 dodać nowy ustęp: „3) Każdy z członków gminy ma prawo przeglądać protokoły i księgę uchwał“.

Zmiany do projektu, opublikowanego w Nr. 10 „Samorządu Miejskiego“, dotyczące miast województw zachodnich, w których obowiązuje ordynacja miejska z dn. 30.5.1853 r. (Zb. u. pr. str. 261).

1) W objaśnieniach skrótów zamiast „dekr. — dekret...“, wpisać „o. m. — ordynacja miejska z dn. 30.5.1853 r. (Zb. u. pr. str. 261)“.

2) W regulaminie skreślić we wszystkich paragrafach „członek Rady“, wpisać „radny“ w odpowiednim przypadku i liczbie.

3) W regulaminie skreślić we wszystkich paragrafach artykuły dekretu jako podstawy prawne odnośnych postanowień regulaminu, a na to miejsce wpisać paragrafy ordynacji miejskiej (o. m.): w § 3 — „38, 39 i 41“, w § 6 — „40“, w § 8 — „40“, w § 17 — „42“, w § 18 — „45“, w § 10 — „46“, w § 20 — „45“, w § 41 — „46“, w § 54 — „48“, w § 60 — „43“.

4) Do § 3. Ustępowi 1 nadać brzmienie: „1) Posiedzenia Rady zwołuje burmistrz w miarę potrzeby. Rada może w drodze uchwały ustanowić stałe terminy posiedzeń“.

5) Do § 6 w ust. 1 zamiast krojek wpisać „dwa“;

w ust. 3 dodać na końcu „oraz do członków magistratu“.

6) § 11 skreślić.

7) do § 14 skreślić ust. 1;

skreślić na końcu „art. 1 ust. 4, art. 37 u. s.“

8) do § 15 skreślić ustęp 2;

ust. 3 nadać brzmienie następujące: „2) Do powzięcia uchwały o wykluczeniu radnego za czyn hańbiący (§ 55) niezbędna jest obecność przynajmniej... radnych (2/3 ustawowej liczby radnych); skreślić podstawę prawną, wpisać „§ 42 o. m., art. 36 u. s.“.

9) do § 17 dodać w ust. 1: „Przesyłając radnym zawiadomienia o posiedzeniu, należy na to postanowienie zwrócić uwagę“;

10) do § 20 ustępowi 2 nadać brzmienie: „Na wniosek przewodniczącego lub jednego z radnych Rada może zwykłą większością głosów obecnych uchwalić tajność obrad za wyjątkiem wypadków, przewidzianych w § 18 ust. 2“.

w ust. 3 po „zapada“ dodać „na tajnem posiedzeniu“.

11) § 37 skreślić,

12) do § 44 w ust. 3 dodać na końcu: „9) tajności rozpraw (§ 20)“,

13) do § 54 w ust. 2 dodać: „i pociąga za sobą karę do wysokości 15 zł. Wymiar kary należy do przewodniczącego“;

w ust. 3 skreślić „na jedno do trzech posiedzeń“, wpisać „z Rady na przeciąg pewnego czasu lub też na czas trwania kadencji“;

14) do § 60 ustępowi 2 nadać brzmienie: „wstrzymujących się od głosowania uważa się za obecnych, większość głosów ustala się jedynie według liczby głosujących“.

15) § 61 nadać brzmienie: „1) Burmistrz względnie wiceburmistrz (§ 2 ust. 2) nie bierze udziału w głosowaniu“.

2) W wypadkach, przewidzianych w § 2 ust. 3, przewodniczący bierze udział w głosowaniu“.

16) § 62 skreślić.

17) po § 72 dodać nowy paragraf: „§ 72 a) 1) Uchwały Rady oraz nazwiska radnych, którzy przy tem byli obecni, należy wciągnąć do specjalnej księgi.

2) uchwały te powinny być podpisane przez przewodniczącego i przynajmniej trzech radnych.

18) § 75 nadać brzmienie: „1) O ile burmistrz względnie magistrat stosownie do zakresu działania odmawia swej zgody na uchwałę Rady, motywy tej odmowy powinny być przez przewodniczącego zakomunikowane na następnym posiedzeniu Rady.

2) O ile Rada utrzyma w mocy swoją uchwałę, zakwestjonowaną w ten sposób, następuje wybór komisji, do której wchodzi po trzech radnych i trzech członków zarządu, w tem burmistrz, w celu uzgodnienia stanowisk.

3) O ile na komisji nie będzie osiągnięte porozumienie, wydaje decyzję władza nadzorcza.

§ 36 o. m., art. 93 ust. 1 u. s.

Ze Związku Miast Polskich.

WŁAŚCIWOŚĆ WŁADZY W SPRAWIE STOSOWANIA ULG W SPŁACIE ZALEGŁYCH KOSZTÓW LECZENIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ.

W odpowiedzi na pismo Zarządu Związku Miast Polskich z dn. 10.11 ub. r. l. dz. 5312 (p. „Samorząd Miejski“ Nr. 22, str. 1201) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przesłało odpis okólnika Nr. 34 z dn. 9.III.1934 r. (Dziennik Urzędowy Nr. 7, poz. 64), opublikowanego w Nr. 7 „Samorządu Miejskiego“ z r. b. str. 400. Zawarte w p. 7 okólnika wyjaśnienie ministerjalne uwzględnia postulat Związku.

POLSKIE TOWARZYSTWO REFORMY MIESZKANIOWEJ.

Sprawa mieszkaniowa należy do rzędu najważniejszych zagadnień Polski Odrodzonej. Mieszkanie decyduje o zdrowiu, moralności i kulturze ludności. Znaleźnię właściwej drogi rozwiązania sprawy mieszkaniowej zależy w dużym stopniu od należytego zbadania warunków mieszkaniowych we własnym kraju i zebrania doświadczeń, poczynionych zagranicą, oraz od wypracowania najekonomiczniejszych form budownictwa i sposobów jego finansowania.

Zagadnienia te podjęło Polskie Towarzystwo Reformy Mieszkaniowej, które od szeregu lat wytrwale sprawy te bada, współpracuje w tej dziedzinie z władzami państwowymi, z Bankiem Gospod. Krajowego, instytucjami pokrewnymi oraz organizuje pokazy, wystawy, wycieczki, podejmuje wydawnictwa i organizuje poradnictwo.

Miasta polskie, w których naogół warunki mieszkaniowe ludności są bardzo opłakane, przede wszystkim są zainteresowane w należytym rozwiązaniu tego podstawowego zagadnienia. Sposób rozwiązania kwestji mieszkaniowej zadecydować może o ich przyszłym rozwoju i wyglądzie, a przede wszystkim o zdrowiu mieszkańców miast.

Dlatego też Zarządy Miejskie powinny wziąć jaknajwyższy udział w pracach Polskiego Towarzystwa Reformy Mieszkaniowej przez należenie do T-wa, a tem samem przez finansowe poparcie jego prac i wysiłków. Związek Miast Polskich oddawna współpracuje z T-wem Reformy Mieszkaniowej i uczestniczy w wielu pracach, podejmowanych przez T-wo.

Dla informacji dodajemy, że miasta do 50.000 mieszkańców opłacają składkę członkowską zł. 50 rocznie, miasta do 100.000 mieszk. zł. 100 rocznie, miasta do 200.000 i wyżej opłacają składkę w kwocie 200 zł. rocznie. Pismem, w którym T-wo Reformy Mieszkaniowej podaje materiały i przyczynki w kwestjach mieszkaniowych oraz publikuje swoje sprawozdania, jest miesięcznik „Dom, Osiedle i Mieszkanie“. Siedzibą Polskiego Towarzystwa Reformy Mieszkaniowej jest Warszawa, ul. Krak. Przedm. 3/5. Tel. 202-05.

RURY I KSZTAŁTKI KANALIZACYJNE.

Na rynku warszawskim ukazały się rury i kształtki kanalizacyjne, odbiegające znacznie co do wagi, wymiarów, jakości żeliwa oraz smołowania od rur i kształtek, określonych przepisami obowiązującymi przy robotach kanalizacyjnych w Warszawie. Wobec tego Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy zwołało na dzień 4 kwietnia r. b. konferencję z przedstawicielami Związku Przedsiębiorstw Urządzeń Zdrowotnych Rzeczypospolitej przy udziale przedstawicieli zaproszonych fabryk i odlewni rur.

Na wspomnianej konferencji postanowiono:

1) do czasu ogłoszenia norm Polskiego Komitetu Normalizacyjnego używać przy robotach kanalizacyjnych tylko rury i kształtki t. zw. „niemieckie“, dopuszczone do stosowania w urządzeniach kanalizacji warszawskiej od roku 1922.

2) do rur i kształtek, dopuszczonych do użytku w okresie przejściowym, stosowana będzie tolerancja odchyłeń od przepisowej wagi, wynosząca ok. 5% dla rur i ok. 10% dla kształtek, przyczem na każdym kielichu rury powinna być wybita wyraźna cecha fabryczna. Rury bez cechy nie powinny być przyjmowane.

Po ogłoszeniu norm polskich w urządzeniach kanalizacyjnych będą mogły być przyjmowane tylko rury i kształtki odpowiadające tym normom.

ZJAZDY MIAST W LYONIE I W PRADZE.

Nawiązując do komunikatu, zamieszczonego w Nr. 2 „Samorządu Miejskiego“ z 15 stycznia r. b. str. 95, powiadamy, iż równocześnie z Ogólnym Zebraniem Międzynarodowego Związku Miast odbędzie się w Lyonie (pod protektorem rządu francuskiego) w dniach 19 — 22 lipca r. b. Konferencja Międzynarodowa. Przedmiotem obrad tej konferencji będą sprawy analogiczne do prac Ogólnego Zebrania, a mianowicie:

1) rozgraniczenie nauk komunalnych i kształcenie w tych naukach, w szczególności zaś określenie granicy nauk komunalnych i powiązanie ich z naukami pokrewnymi, możliwie dokładne przedstawienie istniejącego już stanu w zakresie nauczania tych przedmiotów oraz ustalenie listy profesorów i znawców nauk komunalnych w poszczególnych krajach;

2) oczyszczanie osiedli (zbieranie i niszczenie śmieci). Zadaniem konferencji będzie ustalenie, w jakich krajach istnieją specjalne urzędy, centralizujące sprawy t. zw. u nas techniki sanitarnej, jaki jest zakres działania tych urzędów i wynik ich działalności oraz rozpatrzenie racjonalnych sposobów zbierania, przewożenia i niszczenia śmieci.

Udział w konferencji, w przeciwstawieniu do Ogólnego Zebrania, mogą wziąć przedstawiciele miast, nawet do Związku Miast nienależących, jak również poszczególni działacze samorządowi.

Wpisowe dla uczestników wynosi 20 zł. Uczestnicy otrzymują bezpłatnie druki, dotyczące materiałów konferencji, informacji w sprawie zakwaterowania, wycieczek i t. p.

Przed Ogólnym Zebraniem i konferencją w dniach 13 — 18.VII r. b. nastąpi zwiedzanie urzędów miejskich niektórych miast francuskich. Wyjazd z Paryża. Koszt wycieczki wynosi 1.500 fr. fr. od osoby, przyczem wliczone są już koszty przejazdu, kwatery, posiłków i t. p. w czasie wycieczki i pobytu w Lyonie oraz powrotu w dn. 23 lipca r. b. do Paryża. Przejazd autokarami (pullmanowskimi). Zwiedzane będą następujące miejscowości:

Paris	Bordeaux (pobyt)	Nîmes
Chartres	Agen	Tarascon
Châteaudun	Montauban	Avignon (pobyt)
Vendôme	Toulouse (pobyt)	Valence
Tours (pobyt)	Carcassonne	Lyon (pobyt)
Châtellerauld	Narbonne	Dijon
Poitiers	Béziers (pobyt)	Paris.
Angoulême	Montpellier	

Uczestnicy Zebrania i Konferencji korzystają na kolejach francuskich ze zniżki 42½ %.

W dniach 27.VII — 11.VIII r. b. odbędzie się wycieczka morska do Anglii.

Związek Miast Polskich organizuje wyjazd delegacji polskiej na wspomniane Zebranie i konferencję. Uczestnictwo należy zgłaszać najpóźniej do dn. 1 czerwca r. b. do biura Związku Miast (Warszawa, Al. Ujazdowskie 47), wpłacając równocześnie na konto Związku Miast w P. K. O. Nr. 873 kwotę 20 zł. tytułem należności za kartę uczestnictwa. Przy zgłoszeniu należy podać dzień wyjazdu i marszrutę. Zgłoszenia bez wpłaty 20 zł. nie będą uwzględniane. Wpisowe w razie późniejszego cofnięcia zgłoszenia lub niewzięcia udziału w Zebraniach nie będzie zwracane.

Zgłoszenie uczestnictwa po dniu 1 czerwca r. b. nie będzie mogło być uwzględnione ze względu na konieczność załatwienia szeregu formalności, związanych z wyjazdem i wcześniejszego zakomunikowania Międzynarodowemu Związkowi Miast listy uczestników z Polski.

Związek Miast Polskich czyni starania o uzyskanie dla uczestników konferencji i Zebrania również ulg paszportowych, zniżek na kolejach polskich i t. p. O wyniku tych starań uczestnicy będą osobno powiadomieni.

W przybliżeniu koszt wyjazdu na konferencję II kl. w obie strony wyniesie zł. 500 od osoby, w zależności od uzyskania wspomnianych dalszych ulg.

Uczestnicy, pragnący wziąć udział w wycieczce w okolice Paryża (12 lipca), oraz do wymienionych wyżej miejscowości (łącznie z pobytem w Lyonie), powinni wpłacić kwotę zł. 624 najpóźniej do dnia 15 czerwca r. b. na konto Związku Miast Polskich w P. K. O. Nr. 873, zaznaczając, iż suma ta jest przeznaczona na wycieczkę przed zjazdem w Lyonie. Kwota zł. 624 obejmuje koszt wycieczek z Paryża i powrotu do Paryża, niezależnie od kosztu przejazdu z kraju do Paryża i z powrotem.

Stosownie do uchwały Komisji Porozumiewawczej przedstawicieli miast słowiańskich z 21 lutego 1932 r. (p. „Samorząd Miejski“ Nr. 6 z 15.III.1932 r., str. 368, p. 11), odbędzie się w roku bieżącym w Pradze Zjazd Miast Państw Słowiańskich, jak o tem informowaliśmy w Nr. 6 „Samorządu Miejskiego“ z r. b., str. 328.

Według propozycji Związku Miast Polskich, Zjazd ma się odbyć w pierwszych dniach lipca r. b., aby uczestnicy mogli na czas wyjechać na wymieniony wyżej Międzynarodowy Zjazd Miast w Lyonie (przed 12 lipca b. r.).

Przedmiotem obrad Zjazdu Miast państw słowiańskich w Pradze, według propozycji Związku Miast Polskich, byłyby następujące sprawy:

1) Rola krajowych związków miast, względnie pokrewnych organizacji w państwach słowiańskich, biorących udział w Zjeździe (organizacja, zakres działania).

2) Dorobek miast po wojnie światowej w zakresie nowych urządzeń, inwestycji i gospodarki miejskiej.

3) Ustrój miast słowiańskich:

a) czynne i bierne prawo wyborcze do organów ustrojowych, kwalifikacje członków tych organów,

b) zakres działania (podział kompetencji) organów ustrojowych: rady miejskiej, — (ciała uchwalającego), magistratu (ciała wykonawczego) i przełożonego gminy,

c) kontrola własna (wewnętrzna).

4) Stosunek państwa do samorządu:

a) zatwierdzanie uchwał organów ustrojowych,

b) zatwierdzanie wyboru przełożonego gminy,

c) rozwiązywanie organów ustrojowych,

d) uprawnienia inspekcyjne.

Związek Miast Polskich czyni starania o uzyskanie ulg również dla uczestników tego Zjazdu.

Dokładny termin Zjazdu i porządek obrad będzie opublikowany na łamach „Samorządu Miejskiego“.

Prosimy Zarządy Miast o zgłaszanie nazwisk osób, które wezmą udział w Zjeździe praskim najpóźniej do dn. 10 czerwca r. b.

DROGOWY INSTYTUT BADAWCZY.

Od kilku już lat istnieje Drogowy Instytut Badawczy, jako Zakład Politechniki Warszawskiej przy katedrze budowy dróg i robót ziemnych. Rację swego istnienia Instytut znajduje w ciągłym rozwoju techniki drogowej i coraz większych wymagań, jakie stawiane są materiałom, używanym do budowy trwałych nawierzchni drogowych. D. I. B. zajmuje się badaniem zarówno materiałów konstrukcyjnych nawierzchni drogowych, jak i materiałów wiążących i chroniących od wytwarzania pyłu, a więc wszelkiego rodzaju lepiszczy bitumicznych.

Dążeniem D. I. B. u jest zastosowanie materiałów krajowych do budowy dróg i w ten sposób zużytkowanie naturalnych zasobów, niewyżytkowanych dotąd przez gospodarkę krajową.

W swej działalności D. I. B. nie ogranicza się tylko do prac naukowych. Może on na życzenie poszczególnych zainteresowanych władz i instytucji udzielać porad i pomocy m. in. w następującym kierunku:

1) przeprowadzanie badań nabywanych wzgl. zakupionych materiałów drogowych: kamiennych, klinkieru, betonów drogowych, smół i asfaltów.

2) badanie gotowych nawierzchni pod względem trwałości i celowości wykonania, opinowanie robót drogowych, wykonanych przez przedsiębiorców,

Poza szeregiem miast i powiatów z usług D. I. B-u korzystały już niejednokrotnie Ministerstwa Komunikacji i Spraw Wojskowych, z których pierwsze znajduje się z nim w stałych stosunkach.

Na powyższe uznajemy za potrzebne zwrócić uwagę zarządów miast, a to z następujących powodów:

Miasta są w wysokim stopniu zainteresowane w rozwoju prac, zmierzających do ulepszenia sposobu budowy jezdni miejskich, a to m. in. ze względu na stale rosnący ruch towarowy i osobowy. Oprócz tego w grę tu wchodzi ważne względy finansowe, gdyż nawierzchnie, wykonane w sposób nieodpowiedni i z niewłaściwych materiałów, mogą narazić na znaczne straty.

Nadmieniamy, że Związek Miast ze swej strony pracować będzie w kontakcie z D. I. B.-em przy badaniu przez swą Komisję Techniczno - Ekonomiczną robót drogowych, projektowanych przez poszczególne miasta pod względem ekonomiczno - gospodarczym. Członkiem - rzeczoznawcą tej komisji w sprawach drogowych jest prof. M. Nestorowicz, który jest jednocześnie kierownikiem D. I. B.-u.

W rozwinięciu działalności D. I. B.-u stoi na przeszkodzie brak dostatecznych środków finansowych, zwłaszcza wobec konieczności posiadania przez D. I. B. pomieszczenia, odpowiadającego jego potrzebom. To też D. I. B. przystąpił do Towarzystwa „Studjum Technologiczne” w Warszawie, które buduje pracownię dla szeregu działów technologii chemicznej i elektrotechniki przy finansowym poparciu zainteresowanych Ministerstw. Przy wspomnianym Towarzystwie powstaje sekcja drogowa, której zadaniem ma być m. in. popieranie działalności D. I. B.-u a w szczególności zapewnienie mu materialnych podstaw istnienia i możliwości rozwoju. W ten właśnie sposób D. I. B. zamierza zdobyć dla siebie odpowiednie pomieszczenie.

Podajemy to do wiadomości zarządów miast dlatego, że otrzymaliśmy od D. I. B.-u prośbę o zalecenie miastom poparcia finansowego D. I. B.-u przez przystępowanie w charakterze członka do Sekcji Drogowej „Studjum Technologicznego” i w miarę możliwości o udzielanie subwencji na budowę przez wspomniane T-wo pomieszczeń dla D. I. B.-u.

Nadmieniamy, że roczna składka od osób prawnych wynosi 100 zł. Dla uniknięcia nieporozumień zaznaczamy, że brak możliwości poparcia finansowego D. I. B.-u w formie podanej wyżej nie pozbawia miast możliwości korzystania z pomocy D. I. B.-u w formie, podanej w pierwszej części niniejszego komunikatu.

Przegląd ustaw, rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz.

NOWA ORDYNACJA PODATKOWA.

Ustawą z dnia 15 marca 1934 r. (D. U. Nr. 39, poz. 346) skodyfikowano formalne prawo podatkowe pod nazwą ordynacja podatkowa. Ordynacja dotyczy 10 podatków państwowych oraz dodatków samorządowych do tych podatków, a może być również rozciągnięta na wszystkie lub niektóre samoistne podatki komunalne. Ustawa zawiera 212 obszernych artykułów, zgrupowanych w pięciu częściach i dwiętnastu działach, a mianowicie: część I — Przepisy ogólne, część II — Postępowanie przy wymiarze podatków, część III — Przepisy porządkowe, część IV — Przepisy karne, część V — Przepisy przejściowe i końcowe. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1.X.1934 r.

ZMIANA ROZPORZĄDZENIA PREZYD. RZPLITEJ O UBEZPIECZENIU PRACOWNIKÓW UMYSŁOWYCH.

Ustawą z dnia 15.III.1934 r. (Dz. U. Nr. 39, poz. 347) dokonano obszernej nowelizacji rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 24.XI.1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych. Nowela zawiera 63 zmiany, nanowo precyzując m. inn. przepisy określające, kto winien być ubezpieczonym w Z. U. P. U., kto jest od tego wolny, kto może dobrowolnie to uczynić. Przepisy te w odniesieniu do związków samorządowych nie zawierają nowych przepisów. Nowela dopuszcza dobrowolne kontynuowanie ubezpieczenia, zmienia prawo do uzyskania renty inwalidzkiej, starczej i sieroczej. Ustawa m. inn. porządkuje sprawę rozrachunków pomiędzy Z. U. P. U. a związkami samorządowymi, zobowiązując Radę Ministrów do wydania odnośnego rozporządzenia do końca 1934 r. Zmiany, wprowadzone powyższą ustawą, łącznie z poprzednimi zmianami będą uwzględnione w jednolitym tekście rozporz. Prez. z 1927 r., jaki ma wydać Min. Opieki Społecznej.

ZMIANA PRAWA PRZEMYSŁOWEGO.

Ustawą z dnia 10.III.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 40, poz. 350) znowelizowano rozporządzenie Prezyd. Rzplitej z 7.VI.1927 r. o prawie przemysłowym. Nowela zawiera 75 zmian dotychczasowych przepisów, a m. inn. rozszerza i ściślej precyzuje uprawnienia władz przemysłowych do udzielania i odbierania koncesji przemysłowej. Obecnie specjalnie zorganizowane mają być zrzeszenia przemysłowe i związki tych zrzeszeń; zmieniono również przepisy w sprawie zatrudnienia uczni, trybu składania egzaminów czeladniczych i mistrzowskich oraz organizacji cechów. Ustawa dopuszcza tworzenie rzemieślniczych związków gospodarczych. Zawiera ona również przepis bezpośrednio dotyczący zarządów miejskich, a mianowicie władzą przemysłową I-ej instancji może być według uznania Min. Przem. i Handlu, działającego w porozumieniu z Min. Spraw Wewn., każde miasto, liczące ponad 10.000 mieszkańców.

USTAWA O OCHRONIE PRZED POŻARAMI I INNEMI KLĘSKAMI.

W Nr. 41 Dz. U. pod poz. 365 ogłoszono ustawę z dnia 13.III.1934 r. o ochronie przed pożarami i innymi klęskami. Ustawa ta, złożona z 53 artykułów, dzieli się na dziewięć rozdziałów, a mianowicie: 1) Postanowienia ogólne, 2) O strażach pożarnych, 3) O obowiązkach gmin i mieszkańców, 4) Wynagrodzenia i odszkodowania, 5) Koszty i opłaty, 6) O nadzorze, 7) Komisje doradcze, 8) Postanowienia karne, 9) Postanowienia przejściowe i końcowe.

W myśl ustawy obowiązki gmin w zakresie ochrony przed pożarami i innymi klęskami są spełniane przez przełożonych gmin, jako t. zw. czynności poruczone. Miasta ponad 40.000 mieszkańców winny mieć straż zawodową (możliwe odstępstwa), mniejsze — ochotniczą. Wybór lub mianowanie naczelnika straży wymaga zatwierdzenia władzy (starosty powiatowego lub grodzkiego). Gminy mają obowiązek utrzymywać zawodowe, a subsydjować — ochotnicze straże pożarne, wzajem. w myśl planu finansowego, ustalonego przez Min. Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Stanowisko Związku Miast do tej ustawy, jasno było określone w trakcie prac nad tym projektem na terenie ciał parlamentarnych (ob. „Samorząd Miejski” z r. b. Nr. 3 str. 152, Nr. 4 str. 211 i Nr. 5 str. 273).

NADANIE USTROJU MIASTA GMINIE WIEJSKIEJ SKÓRCZ (WOJEW. POMORSKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 maja 1934 r. (Dz. U. Nr. 40, poz. 354) nadano ustrój miasta gminie wiejskiej Skórcz w powiecie starogardzkim, województwie pomorskim. Gmina ta dotychczas posiadała uprawnienia finansowe gmin miejskich.

ZMIANA GRANIC MIAST: CZEMPINA, MUROWANEJ GOŚLINY, KROTOSZYNA, KSIĄŻA, ŚRODY, KRUSZWICY, MOSINY, OSTROWA I SWARZĘDZA (WOJEW. POZNAŃSKIE).

Rozporządzeniem Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 8 maja 1934 r. (Dz. U. Nr. 40, poz. 355 i 356) rozszerzono granice miast: Czempina w powiecie kościańskim przez włączenie doń obszaru dworskiego Borówko Stare, oraz: Murowanej Gośliny w powiecie obornickim przez włączenie 121 ha z gminy wiejskiej Piła.

Rozporządzeniem z dn. 15.V.1934 r. (Dz. U. Nr. 41, poz. 372 — 374) rozszerzono granice miast: Krotoszyna w powiecie krotoszyńskim przez włączenie doń obszaru dworskiego Krotoszyn - lasek; — miasta Księża w powiecie śremskim, włączając doń gminę wiejską Książek, obszar dworski Książek i 14 ha z gminy Radoszkowo, oraz miasta Środy przez włączenie obszaru dworskiego Żrenica.

Rozporządzeniem z dn. 15.V.1934 r. (Dz. U. Nr. 42, poz. 379) rozszerzono granice m. Ostrowa przez włączenie doń gmin wiejskich Krępa i Zębców, oraz obszarów dworskich: Kamienice Stare, Krępa, Zacharzew i Zębców.

Rozporządzeniem z dn. 17.V.1934 r. (Dz. U. Nr. 42, poz. 377, 378 i 380) rozszerzono granice: miasta Kruszwicy w powiecie mogileńskim przez włączenie gminy wiejskiej Kruszwica - Wieś i obszaru dworskiego Kruszwica - Grodzitwo; miasta Mosiny w powiecie śremskim — przez włączenie gminy Budzyń i Pożegowo oraz obszaru dworskiego Budzyń; oraz miasta Swarzędza w powiecie poznańskim przez włączenie doń gminy wiejskiej Swarzędz - wieś, oraz obszaru dworskiego Swarzędz - dwór.

WYKONYWANIE DOZORU NAD KOTŁAMI PAROWEMI.

Rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 9 maja 1934 r. (D. U. Nr. 41, poz. 369) ustalono tryb wykonywania dozoru nad kotłami parowemi. W myśl powyższego rozporządzenia bezpośredni nadzór nad wszystkimi kotłami, a więc i za instalowanymi w zakładach i przedsiębiorstwach miejskich, sprawuje na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego — Stowarzyszenie Dozoru Kotłów w Warszawie, a na pozostałym obszarze także Stowarzyszenie w Poznaniu i Katowicach.

ZMIANA GRANIC MIASTA DZIAŁDOWA (WOJEW. POMORSKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15.V.1934 r. (D. U. Nr. 41, poz. 371) rozszerzono granice miasta Działdowa w powiecie działdowskim, województwie pomorskim przez włączenie doń z obszaru dworskiego Księżydwór 33 parcel.

TARYFA OPLAT KONSULARNYCH.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Zagranicznych z dn. 18.IV.1934 r. (Dz. U. Nr. 42, poz. 376) ustalono nową taryfę opłat konsularnych. Opłaty te oraz koszty postępowania ponoszą jedynie osoby, nie zwolnione od tego obowiązku; do zwolnionych należą m. in. wszystkie związki komunalne. Rozporządzenie zawiera szczegółowe postanowienie odnośnie sposobu pobierania tych opłat oraz szczegółową taryfę.

ZMIANA GRANIC M. NADWÓRNEJ (WOJEW. STANISŁAWOWSKIE).

W Nr. 43 Dz. U. pod poz. 383 ogłoszono rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 15 maja 1934 r. o zmianie granic miasta Nadwórnej przez włączenie doń obszaru 394 ha z gminy wiejskiej Pniów w powiecie nadworniańskim.

USTANIE SKUTKÓW SKAZANIA KARNO - SĄDOWEGO A UPRAWNIENIA EMERYTALNE.

W związku z pewną konkretną sprawą, Min. Spraw Wewn. w piśmie z dn. 10.IV b. r. Nr. SS. 45/15/2 udzieliło następujących wyjaśnień w sprawie wpływu ustania skutków skazania karno - sądowego na dziedzinę uprawnień emerytalnych funkcjonariuszów samorządowych, a mianowicie: należy stosować zasadę, że z chwilą ustania skutków skazania bądź z mocy aktu łaski, bądź z mocy zatarcia skazania (art. 90 K. K.), bądź z powodu upływu okresu zawieszenia kary (art. 64 K. K.), powracają podmiotowe warunki do uzyskania zaopatrzenia emerytalnego. Interesowany ma prawo do zaopatrzenia emerytalnego, o ile ma przedmiotowe warunki do jego uzyskania. Przy ocenie przedmiotowych warunków miarodajny jest stan faktyczny, jaki istniał przed skazaniem oraz stan prawny, jaki panuje w chwili wydawania nowej decyzji.

ZGŁASZANIE WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA, WYPŁACONEGO W 1933 R. PRACOWNIKOM ZATRUDNIONYM U KILKU SŁUŻBODAWCÓW.

Pismem okólnem z dn. 3.V.1934 r. (Dzien. Urzęd. M. S. W. Nr. 13, poz. 131) wezwało Min. Spraw Wewnętrznych podległe władze do zgłaszania właściwym urzędom skarbowym wysokości wynagrodzenia wypłaconego w 1933 r. pracownikom, zatrudnionym u kilku służbodawców, a to celem wymierzenia im ewent. kumulacyjnego podatku dochodowego. Powyższe dotyczy analogicznie i zarządy miejskie.

WYJAŚNIENIA W SPRAWIE REGULAMINU WYBORCZEGO DO RAD MIEJSKICH.

W piśmie okólnem z dnia 5.V.1934 r. (Dzien. Urzęd. Nr. 13, poz. 132) wyjaśniło Min. Spraw Wewnętrznych co następuje: 1) lista kandydatów na radnych może być zgłoszona najwcześniej pierwszego dnia wyłożenia spisów wyborców do przejrzania, t. j. 16 lub 26 dnia licząc od dnia zarządzenia wyborów, bowiem dopiero wtedy można ustalić, kto został wpisany do spisu wyborców, a więc ma prawo podpisać listę kandydatów. 2) przewodniczący i członkowie (ich zastępcy) wszelkich komisji wyborczych, o ile zostali wystawieni na kandydatów na radnych, mają prawo bez wszelkich prawnych konsekwencji zrzec się urzędu członka, czy przewodniczącego komisji wyborczych.

KONTROLA WODY NA TERENACH OŚRODKÓW PRACY (S. O. M.).

Ministerstwo Opieki Społecznej pismem okólnem z dnia 1 maja 1934 r. Nr. Zn. 16/XIb/1/8 zarządziło, by na terenie każdego ośrodka pracy Stowarzyszenia Opieki nad niezatrudnioną młodzieżą (istniejącego lub powstającego) lekarze powiatowi pobierali próby wody ze źródeł (zbiorników), dostarczających jej do picia i potrzeb gospodarczych danego ośrodka.

O ile Państwowe Zakłady badania żywności i przedmiotów użytku byłyby nadmiernie przeciążone pracą, związaną z badaniem prób wody dla tych ośrodków, należy próby te kierować również do Komunalnych Pracowni badania żywności i przedmiotów użytku, uprawnionych do tych celów (§ 3 ust. 1 pkt. c) rozporządzenia z dnia 27.VIII. 1933 r. o wodzie do picia i potrzeb gospodarczych (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 562); badanie tych prób wody nie może jednak być płatne.

Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego i Sądu Najwyższego.

ZMNIEJSZENIE UPOSAŻENIA EMERYTALNEGO.

ZASADA PRAWNA. Zmniejszenie pracownikowi miejskiemu uposażenia emerytalnego o połowę na podstawie orzeczenia dyscyplinarnego, wydanego przez właściwą władzę w granicach regulaminu dla pracowników gminy miejskiej, obowiązuje tego pracownika, chociaż rozporządzenie Komisarza Gen. Z. Wsch. o ustawie miejskiej w art. 50 nie przewiduje takiej kary dyscyplinarnej, ponieważ pracownik samorządowy miejski, którego stosunek do gminy miejskiej należy do dziedziny prawa prywatnego, przez przyjęcie urzędu dobrowolnie poddał się odnośnym przepisom regulaminu.

Orzeczenie Izby Cywilnej (sek. I) Sądu Najwyższego z dn. 30.11.1933 r. L. Rej. C. I. 1233/33.

MOTYWY WYROKU. Zważywszy:

że zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny zatwierdził wyrok Sądu Okręgowego, którego mocą oddalone zostało powództwo A. B. przeciwko gminie m. Wilna o uznanie za nieszkodzące prawom emerytalnym powoda orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej m. Wilna z dn. 10.9.1931 r. zatwierdzonego decyzją Prezydenta m. Wilna, i o uchylenie tego orzeczenia;

że w skardze kasacyjnej powód B. zarzuca Sądowi Apelacyjnemu obrazę art. 339 i 711 u. p. c., art. 1528 t. X, cz. I Zw. Pr. oraz art. 50 rozporządzenia Komisarza o ustawie miejskiej (Dz. U. Z. W. Nr. 12 z 1919 r., poz. 99);

że bezpodstawnym jest pierwszy zarzut skargi kasacyjnej, iż Sąd Apelacyjny błędnie uznał za ważne pozbawienie skarżącego połowy praw emerytalnych na podstawie przepisów pragmatyki służbowej pracowników miejskich m. Wilna z dn. 14.7.1930 r. oraz przepisów dyscyplinarnych z tejże daty, ponieważ obowiązujące dotychczas rozporządzenie Komisarza o ustawie miejskiej w art. 50, obejmującym kary dyscyplinarne, które mogą być wymierzane pracownikom samorządowym, nie przewiduje zastosowa-

nej w przypadku kary dyscyplinarnej; zmniejszenie skarżącemu o połowę uposażenia emerytalnego na podstawie orzeczenia dyscyplinarnego, wydanego przez właściwą władzę w granicach powołanego w zaskarżonym wyroku regulaminu dla pracowników gminy miejskiej w Wilnie, obowiązuje skarżącego jako pracownika samorządowego, który przez przyjęcie urzędu dobrowolnie poddał się odnośnym przepisom, a to ze względu, iż jak już wyjaśnił Sąd Najwyższy w orzeczeniu Zgromadzenia Ogólnego z 26 stycznia 1924 r. (Zb. Orz. Zgr. Ogól. 1922 — 1925, Nr. 7), stosunek pracownika samorządowego miejskiego do gminy miejskiej należy do dziedziny prawa prywatnego;

że bezpodstawnym jest również drugi zarzut skargi kasacyjnej, iż Sąd Apelacyjny nie rozważył, że Komisja Dyscyplinarna nie była władną oceniać skutków zarzuconego skarżącemu czynu karalnego, ponieważ wszczęte postępowanie karne zostało umorzone, jak wynika bowiem z powołanej w zaskarżonym wyroku decyzji Prezydenta m. Wilna, zatwierdzonej na posiedzeniu Magistratu, Prezydent m. Wilna wymierzył skarżącemu karę dyscyplinarną, przewidzianą w § 67 pragmatyki służbowej pracowników miejskich m. Wilna, po rozpoznaniu w myśl § 68 tejże pragmatyki przez Komisję Dyscyplinarną postępowania w sprawie, przyrzeczone skarżącemu za winnego innych występów służbowych oprócz zarzuconego skarżącemu przywłaszczenia sumy 4010 zł., w tych zaś warunkach, jak to słusznie uważał Sąd Apelacyjny, zastosowanie względem skarżącego spornej kary dyscyplinarnej uzasadnione było okolicznościami sprawy niezależnie od umorzenia postępowania karnego odnośnie do zarzuconego skarżącemu przywłaszczenia;

że przeto skarga kasacyjna, jako bezpodstawną, ulega oddaleniu;

z tych zasad Sąd Najwyższy skargę kasacyjną oddala.

ŚWIADCZENIA DROGOWE W NATURZE.

Przez obowiązek „dostawy“ materiału, przewidziany w p. 2 art. 32 ustawy drogowej (Dz. U. Nr. 6 z 1921 r., poz. 32) rozumieć należy obowiązek przewiezienia tych materiałów, nie zaś bezpłatnego ich dostarczania gminie na potrzeby dróg.

Wyrok N. T. A. z dnia 21.2.1934 r. L. rej. 9557/32.

Plantacje.

Najważniejsze roboty na plantacjach w czerwcu.

Prawie wszystkie roboty, wyliczone w opisie pielęgnowania ogrodów ozdobnych w maju, mają zastosowanie i w czerwcu.

Przedewszystkiem trzeba dbać o trawniki, aby zachowały one jędrną, soczystą zieloność i żeby nie zarastały chwastami. A więc konieczne jest ich pielienienie, do czego najlepiej używać krótkich noży, ułatwiających wycinanie dość głęboko korzeni chwastów trwałych. Powstałe przy tej czynności

dolki należy natychmiast zagarniać ziemią.

Obfite polewanie trawników zabezpiecza je od wysychania. O metodach polewania pisaliśmy obszerniej przed miesiącem, teraz więc tylko przypominamy, że polewać trzeba obficie, aby woda nasyciła całą warstwę ziemi, w której znajdują się korzenie.

Niemniej ważne jest częste koszenie trawników. Świeżo zasiane trzeba dwa do trzech razy konieczne kosić kosą, bo maszynka powyrywałaby rośliny słabo zakorzenione. Późniejsze koszenia można wykonywać maszynką, ale trzeba je powtarzać często, np.

gdy trawa osiągnie 10 — 12 cm. wysokości, bo większej trawy maszynka nie bierze. Przy koszeniu podczas upału i suszy zaleca się pozostawianie skoszonej trawy do wieczora, a po uprzątnięciu jej, trawnik należy obficie polać. Wałowanie trawników od czasu do czasu jest bardzo wskazane i zabezpiecza w pewnej mierze od kretów. Gdzie jednak krety się zagnieździły, tam najlepiej wypłascać lub tępić je, wykadzając ich chodniki trociczkami „Kretol“, wytwórni chemicznej Lekros w Warszawie. Wykaszanie chodników należy prowadzić od domu, albo od środka trawnika w kierunku obwodu.

Wszystkie miejsca wypalone należy płytko przekopać i dosiać. Tak samo można postąpić z kawałkami bardzo zachwaszczonymi, tylko wówczas trzeba kopać głębiej i starannie wybierać korzenie chwastów trwałych.

Drogi utrzymywać czysto, a więc gruntowe graczyć i grabić, a z utrwalanych gruzem wrywać chwasty póki są bardzo młode. Gdy dopuścimy do silniejszego ich zakorzenienia się, to przy wrywaniu będą powstawały doły i warstwa gruzu będzie ulegała uszkodzeniu. Nawierzchnię splukaną przez deszcze, albo zniszczoną wskutek dużego ruchu, należy odświeżać, pokrywając drogi warstwą gliniastego piasku. Jeżeli powtórzyły się na drodze doły, w których zatrzymuje się woda, to lato stanowi najodpowiedniejszą porę do gruntownego remontu dróg. Należy też ciąć kanty, jeśli drogi nie są ujęte w krawężniki.

W skupinach drzew i krzewów spulchniać ziemię płytko ilekroć zostanie ona uklepana przez obfite deszcze, albo gdy zaczną się pojawiać chwasty. Powierzchni nie grabić, lecz pozostawiać ją w ostrej skibie.

Wycinać susz oraz przekwitłe kwiatostany tych krzewów i bylin, które kwitną wiosną. Przy tej sposobności można te krzewy odmładzać i formować (np. bzy). W czerwcu wiele jeszcze drzew i krzewów pokrywa się kwiatami. Wyliczymy z nich częściej spotykane. Białe kwitną: Cle-

matiss florida i inne, Cotoneaster, Crataegus, Deutzia, Philadelphus, Prunus serotina, Sambucus, Spiraea alba, opulifolia, salicifolia i inne, Sorbus, Viburnum Lentago, dentatum. Czerwono: Amorpha fruticosa, Clematis viorna, Halimodendron argenteum, Lonicera Periclymenum, L. Ledebouri, Rhododendron ferrugineum, Robinia hispida, R. viscosa, Rosa rubiginosa, R. rubrifolia, R. alpina, R. spinosissima, Rubus fruticosus, Spiraea tomentosa, Syringa Josikaea, Weigela. Żółto: Caragana arborescens, C. Chamlagu, Cytisus, Eleagnus angustifolia, Liriodendron tulipifera, Lonicera flava, L. hirsuta i inne, Potentilla fruticosa, Rosa lutea. Brunatno: Calycanthus floridus, C. orientalis.

W razie suszy drzewa i krzewy polewać, przy czym można je też zasiląć nawozami rozrobionymi, albo rozpuszczonymi w wodzie. Nie należy jednak zasilania prowadzić dłużej, niż do połowy lipca, żeby tkanka zdążyła zdrewnieć przed mrozami.

Rabaty bylinowe traktować tak samo jak skupiny drzew i krzewów, a więc wycinać kwiatostany przekwitłe, ziemię pleć i spulchniać, niszczyć odrosty korzeniowe aby nie dopuścić do nadmiernego rozrośnięcia się bylin i zagęszczenia, bo silniejsze gatunki zagłuszyłyby słabiej rosnące. Podczas suszy obficie polewać i zasiląć.

Róże zaczynają kwitnąć. To też przyda się im również polewanie i zasilanie. Kwiaty przekwitające wycinać, stosując równocześnie prawidłowe cięcie letnie, aby sobie zapewnić obfite kwitnienie w drugiej połowie lata u powtarzających. U róż pnących wycinać u nasady pędy, które przekwitły, a natomiast troskliwie pielęgnować nowe na rok następny.

Na wierzchołkach młodych pędów róż pojawia się grzybek, zwany rosą mączną (Sphaerotheca pannosa). Pod jego wpływem przyrost zostaje zahamowany i pączki kwiatowe się nie rozwijają. Należy opłukiwać róże zraszać 1%-ym roztworem Arbosanu albo ½%-ym roztworem sody amoniakalnej. Takie zraszanie należy stosować pro-

filaktycznie również do róż zdrowych i powtarzać je mniej więcej co dwa tygodnie.

Na krzewach (np. na jaśminach, kalinach i t. p.) oraz na różach pojawiają się na wierzchołkach młodych pędów mszyce zielone lub czarne, które wysysają soki z głębi tkanki. Wskutek tego przyrost ustaje, a liście skręcają się, w zwitkach zaś kryją się bezpiecznie i mnożą się szkodniki. Mszyce tępić należy drogą zraszania opalanych pędów, albo zanurzania pędów w roztworze preparatu „Aphimort“. Zanurzanie pędów jest o tyle skuteczniejsze, że ciecz dostanie się do wnętrza zwiniętych liści. Mszyce mnożą się bardzo szybko i przenoszą się na skrzydłach, więc tępienie ich trzeba często powtarzać.

Przeciw gąsienicom, pożerającym tkankę liściową, trzeba stosować zraszanie liści Larvinem, który można dodawać do Arbosanu, aby wytworzyć skombinowany środek do walki zarówno z grzybkami jak i ze szkodnikami gryzącymi (na mszyce Larvin nie działa). Wskutek zraszania na liściach osadza się nalot arsenianu miedziowego, silnej trucizny, więc gdy gąsienice gryzą liść pokryty nalotem, to ulegają zatruciu. Wszystkie środki wymienione są wyrobu krajowego wytwórni chemicznej „Lekros“ w Warszawie, Marszałkowska 53 i skuteczność ich jest wypróbowana.

Kronika.

I. Ogólna.

Posiedzenie Zarządu Związku Zrzeszeń Gazowników i Wodociągowców Słowiańskich.

W dniu 12 maja r. b. odbyło się z okazji XV-go Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Czechosłowackich w Brnie na Morawach posiedzenie Zarządu Związku Zrzeszeń Gazowników i Wodociągowców Słowiańskich z udziałem delegatów stowarzyszeń polskiego, czechosłowackiego i jugosłowiańskiego, pod przewodnictwem inż. Wło-

Z kwietników schodzą już kwiaty wiosenne, jak rośliny cebulkowe, bratki, niezapominajki, a miejsce ich zajmują rośliny, kwitnące przez całe lato aż do przymrozków. Kwietniki przedstawiają się ładnie tylko wtedy, gdy rośliny stoją dość gęsto aby całkowicie pokryły ziemię i utworzyły zwarty kobierzec kwiatowy. Lepiej więc założyć mniej kwietników, lecz prawidłowo obsadzonych, niż zająć duże przestrzenie, lecz obsadzić je zbyt rzadko. Wskazówki co do ilości roślin potrzebnych do prawidłowego obsadzania danej przestrzeni, zawiera Kalendarz ogrodniczo-pszczelarski, wydawany corocznie przez Księgarnię Rolniczą w Warszawie, Mazowiecka 10. Kalendarz ten zawiera też cenne wskazówki, dotyczące terminów różnych robót ogrodowych, rozmnażania roślin, zwalczania szkodników i t. p.

Teraz też nastaje najważniejsza pora do projektowania nowych ogrodów i zieleńców, aby roboty ziemne przeprowadzić w porze letniej, a w jesieni przystąpić do sadzenia na przygotowanym należycie terenie. Umiejętnie wykonane roboty ziemne mają doniosłe znaczenie dla wyglądu ogrodu, więc należy je wykonać starannie i nie szczędząc nakładu.

S.

dzimierza Rabczewskiego, dyrektora wodociągów i kanalizacji m. st. Warszawy i prezesa Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich.

W posiedzeniu udział wzięli pp. Rabczewski, Konopka, Kalinowski, Piotrowski i Żardecki, a niektórzy z nich wygłosili referaty naukowe na Zjeździe Czechosłowackim.

Zarząd Związku Zrzeszeń Słowiańskich obradował nad kwestjami wzajemnego po-

pierania przemysłu, jak również wymiany praktykantów technicznych, nad kwestią słownictwa, normalizacji i t. p.

Zaznaczyć wypada, że Zjazd ten utrwalił zadzierzgnięte dotychczas stosunki pomiędzy wymienionymi narodami słowiańskimi, nie wyłączając Bułgarów.

I-szy Zjazd Międzysłowiański Gazowników i Wodociągowców odbędzie się w Łodzi w dn. od 26 — 28 czerwca r. b.

Posiedzenie Państwowej Rady Spółdzielczej.

Państwowa Rada Spółdzielcza odbyła pierwsze swe posiedzenie po znowelizowaniu ustawy o spółdzielniach, która określiła ściślej zakres kompetencji tej Rady.

Posiedzenie zajął p. wiceminister Skarbu Adam Koc, który po podkreśleniu doniosłości zadań ruchu spółdzielczego w życiu gospodarczym Państwa, oraz uwypukleniu roli Państwowej Rady Spółdzielczej, złożył członkom Rady życzenia owocnych obrad i przewodnictwo przekazał prezesowi Rady Spółdzielczej p. K. Pomijałskiemu.

Po wysłuchaniu sprawozdania z działalności Rady i biura jej za 1933 r. Rada Spółdzielcza powzięła szereg uchwał, dotyczących całego ruchu spółdzielczego w Polsce.

W planie działalności Rada Spółdzielcza, opierając się na znowelizowanej ustawie o spółdzielniach, zdecydowała dążyć do jak najszybszego zlikwidowania i wykreślenia z rejestrów sądowych spółdzielni nieczynnych, bądź też szkodzących działalnością swą interesom członków oraz rozwojowi ruchu spółdzielczego. Uchwała ta ma na celu oczyszczenie spółdzielczości z nalotu, który nagromadził się w ciągu ostatnich lat z wielką szkodą dla idei spółdzielczej w Polsce.

Następnie Rada zmniejszyła koszty rewizji w spółdzielniach niezwiązkowych.

Dalej uchwalono wytyczne dla opracowania budżetu Funduszu Biura Rady Spółdzielczej, umożliwiające znaczne rozszerzenie dotychczasowego zasięgu prac Biura Rady. Dochody funduszu pomyślano w ten

sposób, iżby nie obciążały nowymi wydatkami spółdzielni, a powstawały jedynie przez ściąganie na rzecz funduszu pobieranych dotąd lecz rozproszkowanych opłat za prace rewizyjne i inne świadczenia Biura Rady Spółdzielczej. Znowelizowana ustawa zapobiega chaotycznemu powstawaniu nowych spółdzielni, zakładanych przez osoby niepowołane, wyzyskujące nieraz firmę spółdzielni dla celów spekulacyjnych.

Opierając się na odpowiednich przepisach ustawy, uchwalono specjalną instrukcję dla związków rewizyjnych w sprawie wydawania oświadczeń, zezwalających na założenie nowej spółdzielni.

Wobec braku jednolitej statystyki spółdzielni w Polsce, postanowiono wydać w druku spis spółdzielni, istniejących na terenie całego państwa, ułożony według województw i powiatów z podziałem na grupy spółdzielni, z uwzględnieniem daty założenia, grupy podatkowej, oraz przynależności do związków rewizyjnych. Jednocześnie uchwalono wydawać kwartalny biuletyn, obejmujący stan wkładów, pożyczek i innych danych, dotyczących wszystkich spółdzielni kredytowych. W myśl przepisów znowelizowanej ustawy o spółdzielniach, Rada Spółdzielcza wyznaczyła jako pismo do umieszczania ogłoszeń rejestrowych spółdzielni niezwiązkowych, organ pracowniczy „Wspólnota pracy” w Warszawie.

Wreszcie Rada Spółdzielcza w zrozumieniu doniosłości rozwoju zawodowego szkolnictwa spółdzielczego przyznała z własnych funduszy Szkole Spółdzielczości im. Romualda Mielczarskiego w Warszawie dotację w kwocie 6 tys. zł.

Przygotowanie kandydatów na stanowiska sekretarzy gmin wiejskich woj. połudn.

Pierwszy dwu i pół miesięczny kurs na stanowiska sekretarzy gmin wiejskich, zorganizowany przez Lwowski Urząd Wojewódzki dla trzech województw południowo-wschodnich, został zakończony we Lwowie w dniu 8 maja b. r. W wyniku odbytych

egzaminów na ogólną ilość 76 kandydatów, którzy wspomniany kurs ukończyli, otrzymało świadectwa z wynikiem bardzo dobrym 18, dobrym 51 i dostatecznym 7 kandydatów. Większość wspomnianych kandydatów po zakończeniu kursu została skierowana na trzymiesięczną praktykę do gmin zbiorowych na terenie województwa lubelskiego.

Dnia 12 maja b. r. otwarto drugi dwu i półmiesięczny kurs, obesłany wyłącznie przez kandydatów z województwa lwowskiego w ilości 76 osób, zaś dnia 16 maja b. r. pięcioletniowy kurs dla dotychczasowych pracowników gminnych z województwa lwowskiego. Na kurs powyższy zgłosiło się 42 kandydatów.

W dniu 4 czerwca b. r. staraniem Lwowskiego Urzędu Wojewódzkiego zostaną otwarte dwa, równoległe, dwu i pół miesięczne kursy dla kandydatów na sekretarzy gminnych z terenu Województw południowo-wschodnich w Lublinie dla ogólnej liczby 150 kandydatów.

W końcu czerwca b. r. zostanie otwarty we Lwowie drugi, skrócony pięcioletniowy kurs dla dotychczasowych pracowników gminnych z województwa lwowskiego i na powyższym kursie łącznie z kursem dwu i półmiesięcznym, uruchomionym w kwietniu b. r. w Krakowie zakończy się akcja szkolenia kandydatów na sekretarzy gminnych prowadzona przez Lwowski Urząd Wojewódzki.

Akcja inwestycyjna.

W wyniku podjętej na szeroką skalę akcji inwestycyjnej, mającej na celu zatrudnienie bezrobotnych przy robotach, posiadających duże znaczenie dla rozwoju gospodarczego całego kraju, przystąpiono do konstrukcji nowych linii kolejowych, dróg wodnych, dróg bitych, do melioracji rolnej, regulacji rzek, elektryfikacji i gazyfikacji, do budowy domów mieszkaniowych, gmachów publicznych, wodociągów i t. d.

W roku budżetowym 1933/34 przezna-

czono z Funduszu Pracy ogółem 49.841.000 złotych na roboty inwestycyjne. Mianowicie na koleję 3.631.000 złotych, na drogi wodne — 2.325.000 złotych, na drogi bite i ulice — 13.957.000 złotych, na melioracje — 4.771.000 złotych, na regulację rzek i odwodnienie terenów miejskich 3.769.000 złotych, na wodociągi i kanalizacje — 9.135.000 złotych, na elektryfikację i gazyfikację — 4.652.000 złotych, na budowę publiczne 4.639.000 złotych, na przygotowanie terenów budowlanych i budownictwo mieszkaniowe 2.782.000 złotych i na drobne roboty lokalne — 180.000 złotych.

Zaznaczyć należy, że poza sumami, które wpłynęły na powyższe cele z Funduszu Pracy, w robotach tych zostały zaangażowane poważne sumy z funduszy poszczególnych resortów, jak Ministerstwa Komunikacji, Ministerstwa Spraw Wojskowych, Ministerstwa Opieki Społecznej, Ministerstwa Poczty i Telegrafów, Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i t. d.

Wykonanie budżetu państwowego za rok 1933/34.

Dochody w roku budżetowym 1933/34 wyraziły się sumą 1.869.047.000 złotych. W sumie tej wpływy z danin publicznych wyniosły — 974,3 miljonów złotych, z monopolu państwowych — 627,5 miljn. zł., z dochodów administracyjnych — 225,4 miljn. zł., wpłaty zaś przedsiębiorstw państwowych — 41,8 miljn. zł.

Łączna suma dochodów, osiągniętych w roku budżetowym 1933/34 w porównaniu z rokiem poprzednim jest mniejsza o 3,24%, zmniejszenie to zaś należy zaliczyć wyłącznie na poczet dochodów administracyjnych.

Z porównania szczegółowego wynika, że wpływy w ciągu pierwszych miesięcy ubiegłego roku budżetowego były o 61,2 miljn. zł. niższe od wpływów w podobnym okresie roku poprzedniego, poczynając wszakże od września roku ubiegłego spadek wpływów ustaje i wpływy ostatnich siedmiu miesięcy

r. 1933/34 utrzymały się już na poziomie wpływów podobnego okresu w r. 1932/33.

Dalej wpływy z danin publicznych, począwszy od września r. 1933, wykazują stałą zwyżkę w porównaniu z odpowiednim okresem r. 1932. W zakresie wpływów z podatków bezpośrednich również istnieje lekka tendencja zwyżkowa. Tendencja ta zaznacza się nawet przy uwzględnieniu nowych podatków celowych, jak np. 10% dodatek do podatków przemysłowego i gruntowego oraz podatek od uboju, które w okresie listopad r. 1933 — marzec r. 1934 dały ogółem 6,1 miljn. zł.

Tendencje do wzrostu wpływów w zakresie podatków bezpośrednich są jeszcze bardziej wyraźne. W tym dziale dochody skarbowe, już począwszy od listopada r. ub. są stale wyższe niż w odpowiednich miesiącach roku poprzedniego.

Jeśli chodzi o wpływy z cel, to nie wykazują one żadnej tendencji zniżkowej, gdyż, pomimo zmniejszenia się wpływów z cel netto o 11,2 miljn. zł. w porównaniu do r. 1932/33, wpływy celne brutto w ciągu całego roku 1933/34 łącznie ze zwrotem cel wyniosły 156,4 miljn. zł., a więc zaledwie o 200 tys. zł. mniej niż w r. 1932/33.

Wpływy z monopolów państwowych stały w r. 1933/34, biorąc ogólnie, na pozio-

mie r. 1932/33. Zwyżka tych wpływów przyczem zaznaczyła się dopiero przy końcu roku budżetowego.

Natomiast dochody administracyjne były w r. 1933/34 niższe od wpływów z tego źródła, osiągniętych w r. 1932/33. Zmniejszenie to nastąpiło na skutek zniżki dochodów z odsetek od ruchomego majątku państwowego, w związku z obniżką stopy procentowej i obniżką oprocentowania papierów kredytu długoterminowego.

Wydatki roku budżetowego 1933/34 zamknęły się kwotą 2.206.307.000 złotych, mniejszą zatem o zgórą 38 milionów zł. niż w r. 1932/33, kiedy wydatki wyraziły się sumą 2.244.064.000 złotych.

Powstały w roku budżetowym 1933/34 deficyt w sumie 337 milionów złotych był zgóry przewidziany w tej właśnie wysokości, co zaznaczył już Minister Skarbu w przemówieniu, wygłoszonym w swoim czasie na zebraniach plenarnych Sejmu i Senatu.

Pewne zwiększenie wydatków, jakie zaznaczyło się w marcu r. b., t. zn. w ostatnim miesiącu ubiegłego roku budżetowego, powstało wskutek wypłacenia sumy długów zagranicznych i wewnętrznych jak np. kupony od pożyczek. Suma ta wyniosła ogółem 32 miliony złotych.

II. Z życia miast.

Budownictwo mieszkaniowe.

W kwietniu b. r. ukończono w Grudziądzu budowę 19 nowych domów mieszkalnych, w których przybyło ogółem 123 izby mieszkalne.

W styczniu b. r. ukończono w Krakowie budowę 9 nowych domów, 1 nadbudówkę i 1 przebudówkę. Przybyło 49 mieszkań, zawierających ogółem 134 izby mieszkalne.

W Poznaniu ukończono w marcu b. r. budowę 9 nowych domów i 9 przebudówek.

Przybyło 39 mieszkań, zawierających

ogółem 129 izb mieszkalnych. Przeważał typ mieszkań 3 — 4 izbowych.

Przedsiębiorstwa.

W styczniu b. r. gazownia miejska w Krakowie wyprodukowała 868.050 m³ gazu. Zużyto ogółem 864.070 m³ gazu, w tem dla oświetlenia publicznego 220.077 m³, na potrzeby prywatne 545.158 m³, na potrzeby własne gazowni 34.194 m³. Straty w sieci wyniosły 64.641 m³ gazu.

Gazownia miejska w Poznaniu wyprodukowała w marcu b. r. 1.723.820 m³ gazu.

Elektrownia miejska w Poznaniu wyprodukowała w marcu b. r. 2.458.912 kwg. Na wytworzenie 1 kwg. zużyto 0,77 kg. węgla.

W styczniu b. r. ubito w rzeźni miejskiej w Krakowie 1501 szt. bydła rogatego, 2.620 szt. cieląt i 3.088 szt. trzody chlewnej. Z uboju uzyskano ogółem 1.149.830 kg. mięsa.

Ponadto dowieziono do miasta z uboju zamiejscowego 181.363 kg. mięsa, w tem

46.645 kg. wołowiny, 34.385 kg. cielęciny, 1.920 kg. baraniny, 48.413 kg. wieprzowiny.

W Poznaniu ubito w rzeźni miejskiej w marcu b. r. 986 szt. bydła rogatego, 4997 szt. cieląt, 1545 szt. owiec i 9.424 szt. trzody chlewnej.

W styczniu b. r. wodociągi miejskie w Krakowie dostarczyły 832.031 m³ wody. Zużycie wody na dobę i głowę mieszkańca wyniosło 112 ltr.

III. Różne.

Szkoły wyższe w Polsce.

Liczba szkół wyższych w 1932/33 roku szkolnym wynosiła 24, z czego 13 szkół państwowych i 11 szkół prywatnych. W szkołach tych studjowało ogółem 51.770 słuchaczy, w tem 36.916 mężczyzn i 14.854 kobiety. Na szkoły państwowe przypada 44.772 słuchaczy, na prywatne 6.998.

Teologję i prawo kanoniczne studjowało na wyższych uczelniach 997 osób, prawo i nauki polityczne 15.610, medycynę 4.152, farmaceutykę 1.225, weterynarję 832, dentytykę 490, filozofję 13.297, rolnictwo 2.655, komunikację i inżynierję 2.207, architekturę 872, mechanikę i elektrotechnikę 2.596, chemję 983, miernictwo i ogólną technikę 513, górnictwo i hutnictwo 522, sztuki piękne 567, nauki handlowe 3.523, oraz inne nauki 749 osób.

W uniwersytecie warszawskim studjowało ogółem 9.933 słuchaczy, w Jagiellońskim w Krakowie 7.354, w Jana Kazimierza we Lwowie 7.358, w Stefana Batorego 3.923, w uniwersytecie poznańskim 5.230, na politechnice warszawskiej 4.546, na lwowskiej 3.112, w szkole głównej gospodarstwa wiejskiego w Warszawie 1.355, w Akademji górniczej w Krakowie 522, w Akademji medycyny wet. we Lwowie 488, w Akademji sztuk pięknych w Krakowie 167, w Aka-

demji sztuk pięknych w Warszawie 294, w państwowym Instytucie dentystycznym 490 osób.

W wyższych uczelniach prywatnych studjowało 4.873 mężczyzn i 2.125 kobiet.

Szkoły powszechnie w Polsce.

Jak wynika z ostatnich zestawień głównego Urzędu statystycznego w roku szkolnym 1933/34 istnieje na terenie całej Polski 27.277 szkół powszechnych z 80.552 nauczycielstwa. W szkołach tych pobiera naukę ogółem 4.623.714 uczniów, w tem 2.375.056 chłopców i 2.248.658 dziewcząt. Z ogólnej liczby szkół powszechnych 25.802 przypada na szkoły publiczne (73.059 nauczycieli i 4.487.284 uczniów), oraz 1.885 na szkoły prywatne (7.493 nauczycieli i 136.430 uczniów).

W m. st. Warszawie jest szkół powszechnych 386, w województwie warszawskim 2.210, łódzkim 1.987, kieleckim 2.140, lubelskim 2.153, białostockim 1.651, wileńskim 1.527, nowogródzkim 1.201, poleskim 1.128, wołyńskim 1.823, poznańskim 2.321, pomorskim 1.379, śląskim 657, krakowskim 1.800, lwowskim 2.491, stanisławowskim 1.102, tarnopolskim — 1.321.

IV. Kronika zagraniczna.

Walka z rudarami w Anglii.

Kampanja przeciw t. zw. „slums“ (ruderom) toczy się w Anglii już od lat kilkadziesiąt, lecz dopiero po wojnie zaznaczyła się w tej dziedzinie aktywna interwencja państwa, przychodzącego z pomocą władzom municypalnym. Stoi ona w związku z zakrojoną na wielką skalę akcją budowy tanich mieszkań dla szerokich warstw pracujących. W niektórych krajach kontynentalnych problem ten został szczęśliwie rozwiązany w okresie inflacyjnym bez wielkiego uszczerbku dla budżetu państwa i kieszeni podatnika. W Anglii, gdzie sprawą tą zajmowały się przeważnie samorządy i gdzie nie było inflacji, natrafiła ona na większe trudności. Konserwatyzm angielski, brak skoordynowanej działalności w walce z tą klęską, wreszcie troska zmieniających się po wojnie rządów do osiągnięcia przede wszystkim równowagi budżetowej, sprawiły, iż paląca ta kwestja nigdy nie znajdowała się na pierwszym planie.

Poprawa sytuacji gospodarczej i nadwyżka wpływów stworzyły niewątpliwie pomyślne warunki dla jej podjęcia. Rolę bodźca odegrały również ostre ataki opozycji, zdobywającej sobie coraz większą popularność — między innymi i w związku ze sprawą „slums“ — czego dowodem było zwycięstwo Labour Party w ostatnich wyborach komunalnych. Ministerstwo zdrowia zapowiada pięcioletni plan wspólnej akcji rządu i samorządów, w wyniku którego zburzonych ma być 266.851 domów, uznanych za „slums“ i wybudowane nowoczesne domy dla 1.240.182 osób na obszarze Anglii i Walji. Przy wykonaniu tego projektu znajdzie pracę 110.000 bezrobotnych.

Ze wszystkich dotychczasowych projektów tego rodzaju, obecny idzie najdalej. By uprzytomnić sobie jego rozmiary, wystarczy zestawienie projektowanego bilu z analogicznymi imprezami w przeszłości. W okresie przedwojennym, obejmującym około czterdziestu lat (1875 — 1914) zdołano

przenieść do nowowyprowadzonych pomieszczeń zaledwie 108.000 mieszkańców „slums“. W latach powojennych aż do grudnia roku 1933 liczba ta wynosiła 104.00.

Statystyka śmiertelności w „slums“ przekracza dwukrotnie, a statystyka niektórych chorób (szczególnie dzieciennych) siedmiokrotnie cyfry odnośne w dzielnicach, stojących na wysokości wymagań higieny. Zwalczenie tej plagi jest więc jednym z najpilniejszych zagadnień, domagających się ingerencji państwa, i jedną z najdonioślejszych reform społecznych.

Udział państwa w tej akcji będzie następujący: w pierwszym roku rozpocznie się on od względnie niewielkiej sumy 620.000 f. szt., wzrastającej stopniowo i dochodzącej po pięciu latach do 3.100.000 f. szt., pozostając na tej wysokości przez czterdzieści lat. Pierwsza rata samorządów wynosić ma 214.000 f. szt. zwiększając się po pięciu latach i na dalsze lat czterdzieści do 1.080.000 f. szt. Koszta kapitałne obliczone są w przybliżeniu na 115 milionów f. szt. Państwo ponosi trzy czwarte, samorządy jedną czwartą. Komorne lokatorów nowych domów wynosić ma od 9 do 12 szylingów tygodniowo (od 12 do 16 złotych). Zważywszy, że budżet Anglii wyraża się w cyfrze 698.777.000 f. szt. rata trzymilionowa na ten cel nie wydaje się nadmiernym ciężarem.

W samym Londynie zburzonych będzie 33.000 domów, w Leeds — 30.000, w Manchesterze — 15.000, w Liverpoolu — 12.000 i t. d.

Ożywienie ruchu budowlanego w związku z krucjatą przeciw „slums“ będzie miało pożądany wpływ na liczne gałęzie przemysłu. Między innymi pociągnie ono za sobą zwiększenie importu drzewa budulcowego do Anglii.

Upadłość m. Cleveland.

Miasto Cleveland w stanie Cleveland (U. S. A.) ogłosiło upadłość. Deficyt budżetowy samorządu miejskiego wynosi 75

milionów dolarów; magistrat postanowił zredukować 500 urzędników, zmniejszyć liczbę policjantów i strażaków o połowę, zapalać na ulicach tylko połowę latarni, oczyszczać ulice i place tylko raz na miesiąc.

Ludność obawia się, że w tych warunkach pogorszy się stan bezpieczeństwa publicznego.

Spodziewane jest wniesienie petycji ze strony organizacji społecznych do rządu federalnego w sprawie interwencji finansowej.

Cleveland należy do najbardziej zadłużonych miast w Stanach Zjednoczonych.

Poradnik.

Przymus ubezpieczenia zwierząt rzeźnych.

Pytanie: Zarząd Miejski w pewnym mieście zapytuje, czy i na jakiej podstawie można zmusić posiadaczy zwierząt rzeźnych do ich ubezpieczenia.

Odpowiedź: Nie są nam znane przepisy, na mocy których możnaby wprowadzić przymus ubezpieczenia zwierząt rzeźnych.

Wszelkiego rodzaju ścieśnienia praw obywateli, do jakich należy niewątpliwie przymus ubezpieczenia mienia, mogą być wprowadzone jedynie drogą ustawową, rada miejska jest w tej sprawie zupełnie niekompetentna, a zatem nie może uchwalić jednostronnego statutu.

Administrowanie funduszami szkolnymi.

Pytanie: Zarząd Miejski zapytuje, do kogo należy administrowanie funduszami szkolnymi.

Odpowiedź: W myśl art. 15 ustawy z dn. 17.2.1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publ. szkół powszechnych (Dz. U. Nr. 18, poz. 143) gminy są obowiązane przekazywać organom samorządu szkolnego fundusze na zakładanie i utrzymywanie szkół powszechnych. Dlatego też, jeżeli nie istnieje specjalna ugoda pomiędzy organami samorządu szkolnego, a władzami miejskimi, to niema podstaw do przejęcia przez władze miejskie gospodarki funduszami szkolnymi.

Równocześnie jednak zwracamy uwagę, że rozporządzenie Min. Spr. Wewn. z dn. 6.12.32 r. o kasowości i rachunk. związków komunaln. (Dz. U. Nr. 11, z 1933 r., poz. 72) w § 50 ustala obowiązek przeprowadzania kontroli wydatków szkolnych zarów-

no dokonywanych przez władze miejskie, jak i przez organa samorządu szkolnego.

Wydawanie kart rowerowych.

Pytanie: Zarząd Miejski w pewnym mieście zapytuje, czy uprawniony jest do wydawania kart rowerowych mieszkańcom obcych gmin.

Odpowiedź: Jak wynika z rozporządzenia Min. Robót Publ. z dn. 20.5.1925 r. (Dz. U. Nr. 55, poz. 397), władze administracji ogólnej upoważnione zostały do przekazania wydawania kart rowerowych w miastach — zarządom miejskim.

Biorąc pod uwagę, że w/g art. 3 pkt. c) rozporz. Prezydenta Rzplitej z dn. 22.3.28 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. Nr. 36, poz. 341) właściwość miejscową władz określa miejsce zamieszkiwania strony, uznać należy, że Zarząd Miejski posiada prawo wydawania kart rowerowych wyłącznie mieszkańcom miasta.

Koszty egzekucyjne.

Pytanie: Zarząd Miejski zapytuje, czy słuszne jest żądanie Urzędu Skarbowego o zapłacenie kosztów egzekucji, która nie dała wyników.

Odpowiedź: Zgodnie z § 58 rozporządzenia z dn. 25.6.1932 r. (Dz. U. Nr. 62, poz. 580) wydatki w egzekucyjnym postępowaniu władz skarbowych i w egzekucji ponosi wierzyciel, jeżeli od zobowiązanego nie mogą być ściągnięte. Z użytego wyrażenia „wydatki“ wynika, że chodzi tu o efektywne wydatki, które są częścią kosztów egzekucyjnych w rozumieniu § 57 rozporządzenia. Wierzycielem w rozumieniu rozporządzenia

jest — zgodnie z § 5 — władza lub instytucja, żądająca ściągnięcia należności, w konkretnym zatem wypadku gmina miejska.

Ze względu na to, że na gminach ciążył i nadal ciąży wymiar i pobór niektórych opłat publicznych (p. książka, wydana przez Związek Miast p. t. „Obowiązkowe zadania i czynności gmin“ poz. 83 uwaga III w brzmieniu dodatku, wydanego w Nr. 20

„Samorządu Miejskiego“ z ub. r., poz. 31) Związek Miast w swoim czasie wystąpił do Ministerstwa Skarbu o przyznanie gminom prawa regresu do tych władz i instytucyj, w imieniu których gmina występowała wobec władz skarbowych (patrz „Samorząd Miejski“ Nr. 16/17 z 1932 r., str. 932 p. 7).

Prawo to w całym szeregu przepisów zostało gminom wyraźnie zastrzeżone.

Bibliografia.

Przegląd prasy samorządowej, prawniczej i fachowej.

„Samorząd“ — tygodnik poświęcony sprawom samorządu terytorjalnego. Nr. 20 z dn. 20.5.1934 r. zawiera m. in. F. Greła — Kilka uwag o egzekucji danin samorządu powiatowego. F. Branny — Projekt ustawy o opiece nad psychicznie chorymi. P. Drożdż — System usprawnienia inkasa danin publicznych, zastosowany w pow. bocheńskim. Sprawy bieżące. Wiadomości zagraniczne i gospodarcze. Poradnik samorządowy.

„Samorząd terytorjalny“ — kwartalnik, poświęcony teorii i życiu samorządu terytorjalnego. Zeszyt pierwszy 1934 r. zawiera m. in. K. Krzeczkowski — O własnym i niewłasnym zakresie działalności gminnej. St. Rychliński — Speculacja terenowa w miastach amerykańskich. A. Waśkiewicz — Opieka społeczna we Francji. Przegląd orzecznictwa N. T. A. Kronika.

„Głos Gminy Wiejskiej“ — dwutygodnik, organ Związku Gmin Wiejskich R. P. Nr. 9 z dn. 15.5.1934 r. zawiera m. in. Sprawozdanie ze Zjazdu przedstawicieli gmin wiejskich i działaczy samorządowych woje-

wództwa poznańskiego. Z dziedziny zadań obecnych gromady. Porady prawne.

„Miasto Polskie“ — tygodnik, organ Związku Zrzeszeń Własności Nieruchomej Miejskiej w Polsce. Nr. 20 z dn. 20.5.1934 r. zawiera m. in.: K. Ogrodzki — Pojedyncze formy załatwiania spraw o komorne i eksmisje.

Nr. 21 z dn. 27.5.1934 r. zawiera m. in.: T. Z. — Przed wyborami do rad miejskich.

Jako odbitka z „Kroniki Warszawy“ III kw. 1933, wyszła praca prof. Stefana Dziewulskiego p. t. „Rozwój terytorjalny miasta Warszawy w ciągu wieków (1230 — 1930)“.

Autor przedstawia rozwój stolicy naszej od początków istnienia, t. j. od roku 1224 (niektóre dokumenty, ujawniające istnienie Warszawy, pochodzą z 1231, 1241 i 1252 r.), aż do dni ostatnich, pod względem terytorjalnym i ludnościowym. Inkorporacja przedmieść, uskuteczniła w 1916 r. przez Komitet Obywatelski miasta Warszawy, powiększyła przestrzeń stolicy z 3.452 ha do 11.483 ha, t. j. czterokrotnie. Wielka Warszawa w 1918 roku liczyła 758.411 mieszkańców, w 1932 r. cyfra mieszkańców, po przyłączeniu lasu bieleńskiego, wynosiła 1.173.800.

Redaktor: MARCELI POROWSKI

Redaktor odpowiedzialny: STANISŁAW PASTUSZYŃSKI
